

Regale Sacerdotium Romano Pontifici Assertum

Sfondrati, Celestino

[Sankt Gallen], 1684

§. I. Quid Jus Regaliæ, quæ illius origo, progressus: quæ causa, ut tam acriter impugnatum, defensumque, & rationes utrinque productæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63125](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63125)

REGALE SACERDOTIUM
ROMANO PONTIFICI
ASSERTUM, &c.

PRÆLUDIA
IN
PRÆSENTEM TRACTATUM

§. I.

Quid Ius Regalia, quæ illius origo, progressus: quæ causa, ut tam acriter impugnatum, defensumque, & rationes utrinque productæ.

Summaria.

1. *Causa scribendi.*
2. *Fructus Ecclesiæ vacantis de Iure Canonico ad Electos pertinent.*
3. *Et Iure, & consuetudine, fructuum custodia ex S. Pontif. consensu Principibus secularibus competere potest: non tamen fructuum occupatio, & vacantium Beneficiorum dispositio.*
4. *Concilia Lugdunense, & Constantiense occupationem vacantium fructuum aliquando concedunt.*
5. *Regum Gallia, Regnantis præsertim circa Regaliam Arresta, & Edicta.*
6. *Quæ ab Episcopis partim recepta, partim oppugnata.*
7. *Alextensipræsertim, & Apamiensi, eorumq; appellatio Romanam: & litteræ à Pontifice summo ad Regem, & Episcopo scriptæ.*

A

8. Tem-

8. *Tempeſtas in Episcopum, & Eccleſiam Apamienſem tota incumbit ignaro Rege.*
9. *Rationes à ſummo Pontifice contra Regaliam productæ: & alia à Gallis oppoſitæ.*
10. *Quærelis Romani Pontificis offenſi Galli, Archiepiſcopi præſertim Tholoſanus, & Pariſienſis, quibusque ex cauſis: & Comitia Pariſios indicta.*
11. *Litteræ Romani Pontificis ad Regem Chriſtianiſſimum.*
12. *Ab aliquibus inhumanitatis notata, ſed immerito, quod ex aliis ſummorum Pontificum & Patrum ad Imperatores litteris oſtenditur.*
13. *De Regalia, & juribus illi annexis, fuſius diſſeritur.*

I.

On in naturalibus tantum, ſed etiam Politicis rebus multum intereſt, è quibus cauſis, quibusque principis res aliqua proveniat, cauſarum indolem plerumque imitante effectu: enimverò quod ex impetu animi, turbatâque ratione initium habuit, raro eſt, ut intra juſtum, honeſtumque conſiſtat, affectu videlicet dominante, & medium, aut modum virtutis perſumpente: & miraculo planè, aut caſui adſcribas, ſi quod Amor, aut Ira conſuluit, rectè proveniret, non minus, quàm ſi navis remo, & rectore amiſſis inter ventos, procellasque portum, quo curſum flexerat, teneat. Hæc nobis cauſa fuit argumentum, quod præ manibus eſt, à principiis ſuis repetendi, lectoris poſtea iudicio commiſſuri, ut examinatis cauſis de effectu pronuntiet, & florem, fructumque ex radicibus æſtinet, quod in jure noſtro non eſt novum, ex Proëmio videlicet mentem, & intentionem ac cauſam finalem diſpoſitionis colligi, animumque proferentis declarari. (a) Et eleganter notavit D. Leo Pontifex: *Principatus, quem aut ſeditio extorſit, aut ambitus occupavit; etiam ſi moribus atque actibus non offendit, ipſius tamen intuitu ſui eſt pernicioſus exemplo. Et difficile eſt, ut bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio. c. Principatus. l. q. 1.*

II. Jus.

(a) De quo vide Barboſam axiomate. 192.

I I. Jus ergo Regaliæ nihil aliud est, quàm jus quoddam custodia, & depositi; cum videlicet vacante Ecclesiâ aliquâ, fructus interim, qui proveniunt, Principibus loci custodiendi, aut in depositum committuntur, quos Electo postea Ecclesiæ Pastori integros restituant. Sic enim sacris Canonibus statutum est, ut fructus Ecclesiæ vacantis Electo, non alteri cedant, nec possint alienari. (a) Dabimus aliquot textus, ut res evadat clarior: Sic ergo Alexander III. Cantuariensi Archiepiscopo, ejusque suffraganeis loquitur: *Fraternitati vestram mandamus, quatenus si quando in vacantibus Ecclesiis, in quibus Ecclesiastica persona presentationem habet, vel qui persona minus idonea presentatur, vel alia de causa de jure personas non potueritis in eis instituire: appellatione remota ponatis œconomos, qui debeant fructus percipere, & eos aut in Ecclesiarum utilitatem expendere, aut futuris personis fideliter reservare. c. cum vos plerumq, 4. de offic. Jud. ordinarii.* Et Bonifacius VIII. *Quia sepe contingit, quòd Cathedralibus, & Regularibus, ac Collegiatis Ecclesiis vacantibus, Capitula, Conventus, Collegia, & singulares earundem persona bona à Prælatibus ipsarum dimissa, vel vacationis tempore obvenerint, quæ in utilitatem dictarum Ecclesiarum expendi, vel futuris deberent successoribus fideliter reservari, occupant; & consumunt in earum grave dispendium, & jacturam. Nos ipsorum ausus reprimere, ac Ecclesiarum indemnitatibus præcavere volentes, decernimus, ut ii, qui præmissa de cetero præsumpserint, eo ipso sint, & tam diu maneant ab officio, & beneficiis quibuscumq, suspensi, donec plenè restituerint, quicquid de bonis perceperint supradictis, non obstantibus quibuscumq, privilegiis, consuetudinibus, vel statutis juramento, confirmatione Sedis Apostolicæ, aut alia quacumq, firmitate vallatis, quæ omnia Apostolicâ auctoritate revocamus. c. quia sepe 40. de Elect. in 6.* Eadem ferè disponit Gregorius X. in Generali Concilio Lugd.

Olim ergo, ut ex allatis textibus constat, vacante sede Episcopali unus ex Provincialibus Episcopis ac Metropolitano eligebatur, qui vacantem Ecclesiam regeret, quem veteres *Intercessorem* vocabant, aut etiam à summo Pontifice in Italia *Visitor* decernebatur, qui vacanti Ecclesiæ præesset. Et tamen inter tot factorum Canonum præsidia impediri non potuit, quin in omnium vacantium Ecclesiarum custodiam, & fructus involaretur. Audi Flodoardum in *calce*

A 2

Histo-

(a) Vide c. 38. causa. 12. q. 2. c. non liceat. 43. & 47. causa. 12. q. 2. c. quoniam. 2. dist. 75. Concilium Trident. Sess. 24. de reformat. c. 16. quæ capitula ex Conciliis Ilerdensi, Chalcedonensi, Lateranensi desumpta sunt.

Historia Rhemensis, & Rigordum Anno Christi 1190. si forte contigerit sedem Episcopalem vel aliquam Abbatiam Regalem vacare, Regina, & Archiepiscopus tam diu Regalia in manu sua teneat, donec Electus consecratus sit, vel benedictus. Idem jus custodiæ seu Regaliæ ab Angliæ Regibus usurpatum refert Guilielmus Rufus in Chronico 1089. & Matthæus Parisiensis ad eundem annum: Rex inquit, Wilhelmus, defuncto Venerabili Patre Landfranco Cantuar. Archiepiscopo, Ecclesias, & Monasteria fere totius Angliæ in manu sua, defunctis Pastoribus, retinens, gravi omnia depopulatione vastabat, & instar firmarum Laicis commendabat. Idem de Orientis Imperatoribus narrat Zonaras tom 3. Annalium, & Balsamon in c. 35. sextæ Synodi Trull. Idem de Ducibus, & Comitibus Galliæ, & Britanniæ habet Dadinus Alteserra l. 2. de Ducib. (a)

III. Duo igitur complectitur jus Regaliæ. Primo custodiam, deinde fructuum occupationem. Hanc, ut diximus, jura non tantum severè prohibent, sed etiam eos qui usurpant, anathemate feriunt, ut patet ex allatis textibus. Ipsam verò custodiam tam jura, quam consuetudo Patronis etiam Laicis aliquando concedunt: jura quidem: quia Laicis Patronis permittunt, ut possit honestam conditione Fundationibus adjicere, qualis est custodia Ecclesiæ vacantis. Quid enim æquius, quam ut rebus tuis modum aliquem adjicias, & donato Ecclesiæ patrimonio, defuncto illius Episcopo, solam tuendi curam tibi reserves; Nemo planè ingentes facultates hac conditione sibi donatas respueret, nec donatorem injuriæ appellaret. (b) Imò etiam pensiones ab Ecclesia solvendas cum Episcopi consensu reservare sibi possunt. c. praterea 23. de jure Patronatus (c) Consuetudinem vero admittunt multi gravesque Auctores, & ea summorum Pontificum venia etiamnum in Hispaniis viget. (d) modo, ut diximus, fructus, aut alia vacantis Ecclesiæ jura sibi non vendicent, alioquin gravissimis pœnis à sacris Canonibus multantur; imò jus patronatus amittunt. (e) Et merito quidem: qui enim custodiam habent, custodire debent, non consumere, ut dicitur in l. Is cui 5. ff. ut in possess. legat § 22. Multò minùs concessa est Patrono obtentu fundationis aut dotationis; Beneficiorum vacantium collatio c. relatum de jure patronatus. Trid. sess. 22. c. 11 de reformat.

Ergo,

(a) Vide Gonzalez. ad c. 4. de officio ordin. (b) Videatur Textus in c. decernimus 16. q. 7. c. cum dilectus 8. de consuetudine ubi Abbas. c. verum de conditionibus appositis. Trid. sess. 24. de reform. c. 3. & sess. 25. c. 9. (c) Vide Gloss. in c. generali 13. de Elect. circa finem. (d) Teste Gonzalez. de offic. jud. ord. in c. 4. n. 6. (e) Vide c. filius 16. p. 7. c. praterea 4. de jure Patronatus. Trid. sess. 25. de ref. c. 9.

Quid jus Regaliæ, quæ illius origo, &c. 5

Ergo, ut dicebamus, Principibus & Patronis, tam jus, quam consuetudo custodiam vacantis Ecclesiæ permisit: sed illa paulatim in lucrum, & spolia cessit; & quæ prius custodia dicebatur, cœpit Patrimonium esse, dilatante terminos cupiditate. (a) Principes ergo, quibus jus Regaliæ, & custodiæ competeat, non solum vacantis Ecclesiæ decimas, oblationes, legata pia, aliosque proventus dispensabant, sed etiam Canonicatus, & beneficia interim conferebant; in quam nimis præsertim licentiam à sanctis PP. acriter est declamatum, ut videre est in litteris Formosi Papæ ad Fulconem Archiepiscopum datis, & apud Innocentium III. in Concilio Lateranensi c. 12. de pœnis.

IV. Hæc, quantumvis sic se habeant, cum moderatone tamen aliqua intelligenda sunt: si enim Patronus Laicus tempore foundationis, aut dotationis ex fructibus Ecclesiæ pensionem aliquam reservasset; (b) Aut antiqua consuetudine jus percipiendi fructus in vacante Ecclesia obtinisset; nolebant jura patronis quicquam derogari, cum Ecclesiæ intersit eorum liberalitatem Beneficiis potius provocare, quam decretis constringere, & sunt expressi textus in c. presenti. 9. de offic. ordin. in 6. Sed præsertim in Concilio Lugdunensi secundo sub Gregorio X. Anno M. CC. LXXIV. celebrato; ubi Ecclesiis juxta, & Ecclesiarum Benefactoribus consultum est jure Regaliæ, & vacantium fructuum Principibus quidem concessio, sed etiam temperato: statuit enim, ut gravissimis pœnis etiam excommunicationis latæ sententiæ in eos animadverteretur, qui jus Regaliæ hæcenus non obtentum de novo invaderent, qui verò titulo foundationis aut antiquæ consuetudinis jam olim illud possiderent, non quidem turbarentur, abusibus tamen abstinerent. Verba Concilii sunt: *Generali constitutione sancimus, universos & singulos (qui Regaliæ, custodiam, sive guardiam, advocacionis seu defensionis titulum in Ecclesiis, Monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare presumunt) quantecumq; dignitatis honore præfulgeant, Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, & personas ceteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant: eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò, qui se ut deberent, talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum seu locorum*

A 3

corum

(a) Vide Flodoardum l. 4. Historiæ Rhemensis. c. 2. (b) c. 23. de jure Patronatus. Glossa in c. generali 13. de Elect. in 6. circa finem.

corum ipsorum pro tempore, qua præmissa sine debitâ contradictione permiserint: aliquid percipere districtius inhibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum, cæterorumque locorum fundatione, vel ex aliqua consuetudine jura sibi hujusmodi vendicant: ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros ab eis sollicitè faciant abstinere, quod ea, que non pertinent ad fructus, sive redditus provenientes vacationis tempore non usurpent: Nec bona cætera quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conseruent. c. generali. de Elect. in 6. Nota: Hoc ipsum Lugdunense Concilium receptum fuisse, & observare jussim in Concilio Provinciali Salisburgensi Anno 1274. cujus Provincialis Concilii hoc est initium: *Ad honorem & gloriam Sponsæ Christi, & fidei Christianæ, Nos DEI Gratiâ F. S. Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus A. S. L. Leo, Petrus Bruno, Wernardus, & Joannes Ratisponensis, Passaviensis, Brixienfis, Seccoviensis, & Chimensis Ecclesiarum Episcopi in Provinciali hoc sancto Concilio congregati & c.* (a) Eadem fermè est Concilii Constantiensis sententia, quod sess. 43. §. de fructibus percipiendis, sic loquitur: *Fructus & proventus Ecclesiarum, Monasteriorum, Beneficiorum vacationis tempore obvientes juris & consuetudinis, vel privilegii dispositioni relinquimus.* Hoc est ergo illud Regaliæ à sacris Canonibus partim, ut ostendimus, permissum, partim damnatum, tantaque animorum contentione, ac partium studiis in Gallia defensum, Romæque oppugnatum, & justâ forsan utrinque ratione, si abusum excludas. Sed difficile est magnam potentiam intra limites coercere, magnoque flumini, ne exundet, ripas præscribere; parva siquidem continentur, sed plena excurrunt.

V. Inter primos, quibus Regaliæ, ac custodiæ jus à multis retro sæculis quæsitum est, meritò Galliæ Reges adnumeret; qui & Imperii potentiâ, & rerum gestarum magnitudine, & ingentibus in Ecclesiam meritis illud assecuti sunt, ut præclarissimis elogiis à Summis Pontificibus ornarentur, in quos ipsi tot beneficia contulerant: Gregorius Regem Galliæ *Christianissimum* dixit: Innocentius IV. *Catholicum Principem*: Urbanus IV. *Principem inclitâ devotione præclarum*: Honorius III. *Murum inexpugnabilem Populi Christiani*, teste Chopinolo. 1. *De sacra politia tit. 3.* Stephanus III. In celebri epistola ad Pipinum data apud Baronium *ad annum. 755. Super omnes inquit, gentes, que*

(a) Reperitur hoc concilium tom. 3. p. 2. Concil. General. SEVERINI BINZI ad Concil. Lugdunense. 2. mihi fol. 1498. colum. 2.

res, quæ sub cælo sunt, vestra Francorum gens Apostolo Dei Petro prima existit, quia secundum permissionem, quam ab eodem Domino, & Redemptore nostro accepimus, peculiare inter omnes gentes vos omnes Francorum populos habemus. Et apud Bzovium l. 1. de Pontif. Rom. c. 47. Idem Stephanus Pipino Rege sic benedicit: *Benedictus es eximie fili à Deo excelso, qui fecit cælum & terram: & benedictus Deus, quo pro-regente in manibus Tuis hostes sunt: Benedicat Tibi Dominus, pulchritudo justitiæ, & Tuos amantissimos Natos, meosque spirituales filios à Deo institutos Reges Francorum, & Patrios Romanorum cum Christianissima eorum matre excellentissima Regina tueatur, & in omnibus protegat. Dilatet Dominus semen vestrum, & benedicat in æternum, atq; solium Regni fruendum perenniter concedat.* Ergo, ut diximus, inter tot alia privilegia etiam illud Regibus Galliarum concessum est percipiendi vacantis Ecclesiæ fructus, ut patet ex Bullis SS. PP. Innocentii III. Clementis IV. Gregorii X. Et aliorum in libro Gallico, cui titulus: *Preaves de Liberté de l'Eglise Gallicane.* Sed cum dubitari captum esset, an jus illud ad omnes Regni Ecclesias extendi posset; re in Parliamentis agitata, sub Henrico Magno, cum jam Ecclesiæ Romanæ, abjecta hæresi, accessisset, definitum; esse universale, & ad omnes pertinere. Intercesserunt continuo Episcopi longi temporis exemptionem causati; quorum precibus, allatisque rationibus datum, ut sententia non revocaretur quidem sed executione interim suspensa, quiesceret. Ita LX. Annis cessatum, nisi quod Ludovico XIII. Regnante his aliquoties gliscere visa, iterum confedit. Successit Ludovicus XIV. Qui rem finire aliquando volens, coactis, uti dicunt, pari doctrinâ, & virtute Proceribus examinandum argumentum hoc dedit, eoque discusso. Arrestum anno M. DC. LXXIII. Febr. XII. è Regio consilio prodiit, quo ad omnes Regni Ecclesias extendebatur, non tam novâ sententiâ latâ quàm confirmatâ Henrici Magni antiquâ, imperatâque executione.

VI. Varios in Ecclesiarum Prælatibus affectus Regium edictum aut excitavit, aut prodidit; aliis per occultas querelas dolorem testantibus, aliis & plerisque Regiæ voluntati obsecutis, aut quod justam crederent, aut quod beneficiis Regi suo obstricti nolent Insulam opponere, à quo accepissent; aut quod multos in Aula consanguineos haberent Principi obnoxios, & quos nolent repugnando offendere, ac periculo exponi; aut quod in Aula educati humanitatem legibus præhaberent; aut quod verius est, nihil crederent

rent tam æquo Principe iniquum imperari posse; præsertim cum speciosissimæ rationes Regaliam adornarent; facileque non improbis solum, sed etiam æqui amantibus imponebant; hinc si Regi obedirent, propositum præmium; inde facies honestatis tot coloribus picta; quæ causa fuit, ut complures potentiori causæ subscriberent, eumque præferrent, cui, ut putabant, aut plus deberent, aut plus metuerent: illi præsertim, qui in Aulis frequentes auram undique colligebant, portum arbitrari, ubi Principis gratiam reperissent.

VII. Duo Episcopi tamen infractis animis in aciem prodire, & ministris Regis libertatem Pastoribus dignam opponere ausi sunt, Apamiensis scilicet, & Alecensis; qui, cum suas Ecclesias à longissimo tempore, & ultra memoriam hominum Regaliæ oneribus exemptas esse dicerent, negabant, nisi calcata immunitate Ecclesiasticâ gravari posse. Et, cum à Regis non audirentur, nec Metropolitanis, quos in clamabant, succurrerent, utpote qui causam Regiam tuebantur, ad communis omnium Matris, hoc est, Romanæ Ecclesiæ sinum confugiunt, eamque appellant. Admissa est à Romano Pontificæ appellatio: Cui, cum Episcoporum, qui certatim, & undique impetebantur, calamitas vehementer doleret, ad Regem Galliæ humanissimis scribit, quibus, *ut ab inceptis desistat, hortatur; alius tot præclarè gestis hoc etiam addat, ut turbata Ecclesiæ pax redeat: hoc unum deesse, quo maiorem gloriam exæquet, fama, q; toto orbe volantis magnitudinem expleat.* Additæ ad Episcopos litteræ, quibus officii sui in tuendam Ecclesiarum libertate, componendisque, qui gliscabant, tumultibus admonebantur.

VIII. A Rege, quod mireris, benigniùs, quàm Episcopis responsum: nec tamen tempestas dissipata, quæ tota in Pastorem, & Ecclesiam Apamiensem incubuit: spoliatus beneficiis, & proventibus, omnique arumna:um genere exercitus, cum tamen constantiam non exueret, sed quâ verbo, quâ exemplo, libertatem suæ Ecclesiæ tueatur, fulminatisque censuris procul Regalistas arceret, animam tandem inter arumnas septuagenarius posuit, scripto priùs, missoque Regi libello, quod & persecutiones, quas injustè, ignaroque Rege ferebat; & necessitatem, quâ divinam humanæ voluntati præponere cogebatur, cum præsertim iuramento se devinxisset ad libertatem Ecclesiæ suæ tuendam: denique Regis periculum

Quid jus Regaliæ, quæ illius origo, &c.

culum. si pergeret blandientium potius, quam Episcopi vera monentis Consilium audire, ad eò graphicè depingit, miscetque reverentiam Regi suo debitam libertati, & officio pastorali, ut planè expressam in illo videas boni Pastoris ideam, qui animam suam ponit pro ovibus suis. Mortuo Episcopo Canonici Apamiensis alii exilio pulsi, alii rebus omnibus exuti, alii extrema passi speciem omnino primitivæ Ecclesiæ referre, apertoque velut theatro antiquas Martyrum pugnas, & triumphos seriò ludere, videbantur, non alterius culpæ comperti, quàm quòd Papæ obedirent: aliis expulsoꝝ spolia in prædam, & præmium concessa, quod illato in nocentibus bello, insigniter militassent. Creditum est Regem, pium alioquin, justumque, hæc latuisse, sed ab illis agitata, qui odio, & vindicta calebant. Equidem credo æterno dedecore apud posteros laborabunt, qui tam fœdo jactatos naufragio non tantùm non juverint, sed etiam prædati sint, aliorum lacrymis, & infortunio divites. Suspirabat ad hæc, quæ ad aures quotidie ferebantur, Romanus Pontifex, & cum aliter non posset, partim afflictos benignissimis litteris solatus est, partim repetitis admonitionibus Regium animum pulsabat, à quo tandè Estrensis Cardinalis Romã missus, qui cum Pontifice super Regalia conferret, & si æquis conditionib⁹ posset, negotiũ cõponeret.

IX. Erit fortasse qui scire rationes cupiat, quæ hinc Gallum movebant, ut Regaliam defenderet, inde Romanum Pontificem, ut oppugnaret: breviter illas expendamus. Ex parte Pontificis hæc dicebantur: *Jus Custodia, seu Regalia, utpote contra leges Canonicas, & Patrum Decreta inductum, extendi non posse, nisi quantum privilegia, consuetudo, & Ecclesiarum fundationes admitterent. Non hoc agi, ut Regi tam bene de Ecclesia merito hoc jus adimatur, sed tantùm, ut extra limites non excurrat: in iis Ecclesiis, quæ jam olim hoc onus tulissent, pergeret Rex privilegio suo uti, illis modo abstineret, quæ hætenus immunes fuerant. Non posse Regem ullo privilegio, aut consuetudinis, & fundationis titulo eas Ecclesias occupare, quas recentibus victoriis Gallia adjectas, nunquam fundasset, nunquam possedisset; cur ergo in istas pedem proferret? Concilium Generale Lugdunense in Gallis celebratum, sancteque habitum terminos jam olim fixisse, quos egredi non liceat, ut videlicet jus Regalia, ubi hætenus longà consuetudine obtentum esset, permitteretur, non tamen de novo, ubi non erat, induci posset, qui secus facerent, & facientibus non obsisterent, anathemate, & diris ferirentur; hoc solum, nec aliud Romanum Pontificem velle; esset tantùm Lugdunensi Concilio*

B

locus

locus, nec amplius controversiam ullam fore. Ex Regiis monumentis, observantiâ quatuor & ultra seculorum, & celebriorum Gallia Jurisconsultorum testimonia satis constare, multas Ecclesias, & præsertim Apamiensem à Regalia fuisse immunem; cur istam aequè in servitutem raperent? defuturum partibus suis Papam, si hoc permitteret, nam exemplum in alias Ecclesias Regesque manaturum cum ingenti rerum sacrarum, & Episcoporum damno, idque tanto magis, quod obtentu Regalia tot alii abusus miscerentur. Non esse Regios decimis, oblationibus, piis legatis, aliisque proventibus contentos: nomine fructuum, collationes annuum beneficiorum, (exceptis curatis,) Canonicatum, præbendam Theologicalem comprehendere, & iis palam exponi, qui plus gratia non meriti afferant; nec aliam institutionem, quam Principis placitum requiri: sic Ecclesiasticam disciplinam omnino everti: nec posse summum Pastorem, nisi officii aut immemorem, aut negligentem connivere: aliud esse jus Regalia, aliud abusus tam indignos, istos tollerent, & illud non impugnari. Respondebant ex adverso Galli: Regem nihil novi molitum, nec aliam, quam Regum prædecessorum viam insistere, eorumque vestigia illi pro regula, & legibus esse. Jus Regalia sex jam sæculis, & multò ante Lugdunense Concilium immotum stetisse, nec posse tanto tempore firmatum sine injuria, & damno everti.

Non illud gratis, & precario à Regibus obtentum, sed summis in Ecclesiam, præsertim Romanam beneficiis: Inspicerent tot Episcopatus in Gallia fundatos, dotatosq; tot feuda collata, tot templa, tot loca pia, tot præbendas, aliaque innumera; hæc omnia bases esse, quibus Regalia insistat, nec posse hæc Regibus adimi, quin omnia illa Regibus restituantur. Si deessent alia, hoc unum instar omnium fore, quod se, suaq; omnia, etiam Coronam, quam capite ferrent, tuendis Ecclesiis earumque juribus Reges addixissent, quantum hoc esset præmium tantis beneficiis? & tamen hoc ipsum Clementiâ Regis multo minus, leviusq; effectum. Fuisse olim jus Regalia sic constitutum, ut tenerentur Episcopi Reges ad bella comitari, arma, pecuniamq; conferre, Aulam ipsam, militesque hospitio excipere, multaque alia præstare, nunc Episcopis remissa. Ipsos vacantium Ecclesiarum fructus sic à Moderno Rege distribui, ut tertiam partem Electis Pastoribus cedat; quod superest, non profanis usibus, sed hereticorum bono impendi, quid ipse Papa melius faceret? Laborare ipsum Regem, nec sanguini, nec thesauris in augenda Catholica Religione parcere, majori ne scias fortitudine, an pietate; & Roma circa pantulos fructus tantum pulveris, & contentionis esse? Nihil ab ipso Rege decisum,

decisum, sed Henrici Magni sententia locum datum esse, idque non remere, & inconsulto, sed adhibitis pertitissimis juxta, & æqui amantissimis, quosque ipsi Episcopi iudices optassent. Nihil amplius à Rege fieri potuisse, quo conscientia sua consulere: ab istis jus Regalia illimitatum, ac universale, & in omnes Ecclesias extensum agnosci: ipsos Episcopos, virosq; Religiosos, extra paucos certatim subscribere: non posse sibi Regens persuadere pariter & Doctrina, & pietatis viros aut velle, aut posse falli, solamque Romam tantum, non Parisiis illucere. Falli omnino, qui crederent, fuisse Ecclesias aliquas Regalia non obnoxias: Regum enim indulgentiâ, non jure aliquo, aut privilegio libertatem consecutas: quis nesciat gratias non præscribi? Id ipsum Episcopus intellexisse, qui per annorum intervalla hanc immunitatem à Regibus peterent, nunquã petituros nisi debitum agnoscerent. Jus hoc custodia, & occupandorum fructuum Corona in exum esse, & à nullo Regum alienari posse, remittiq; & si qui prædecessorum remisissent, potuisse id facere, quoad viverent, seque ipsos tantum, non successores obstringere. Nihil aliud Regem quàm sua petere, nec de luero, sed dignitate certamen esse, nec sibi minorem, quàm Papa necessitatem incumbere jus Regale, quod à Majoribus accepisset, tuendi: hoc enim, cum thronum conscenderet, jurasse, & hanc ipsam Religionis esse causam, juramentum servare.

Lugdunense Concilium quod attinet, illo potius causam Regis adjuvari quàm opprimi, cum antiquis possessoribus Regaliam confirmet, & illud tantum vetet, ne ab aliis usurpetur. Mirum esse, Episcopis omnibus Regiam causam probantibus duos solum, Apamiensem, & Alecensem adversari; quasi verò æquum videri possit, ut omnium auctoritas, & sententia duobus cedat, assurgatq; & tamen utriusq; contumaciam Romanum Pontificem haud latere, qui in causa Jansenii duobus Summis Pontificibus Alexandro VII. & Clementi IX. pertinaciter obstiterint, nec Amicorum aut precibus aut rationibus flecti prius potuerint, quàm armatum Vaticanum viderent, & fulmen eminens coruscare, tum verò coactos manus dedisse, nec tam reverentia summi Pastoris, quàm metu victos esse. His ergo tam paucis, tamq; obstinatis, nec minus Roma, quàm Gallia molestis major fides habenda esset, quàm aliis omnibus? habere Gallicanam Ecclesiam, quod merito doleat, si Pontifex Max. Prælatos doctrina & virtute, tantoque numero insignes duobus illis non tantum æquet, sed etiam post habeat. Denique Concilio Lugdunensi definitum esse, jus Regalia tunc ab iis possideri, qui longa consuetudine, aut privilegio munirentur: solum ergo questionem facti superesse, an longa

hac consuetudo omnes Gallia Ecclesias occupasset: hic de facto, non jure certari, & proinde ad solum Regium Senatum sententiam pertinere, cum nihil sacri admixtum habeat: & merito calumniatores esse, qui propterea dicant turbari à Rege Ecclesiasticum forum, cum ad hoc juris tantum quaestiones pertineant, quæ nulla hic vertitur, utpote in Lugdunensi Concilio jam finita.

Ad has Gallorum exceptiones alia à Pontificiis opposita. Extra lineam esse, quæ à Gallis dicerentur, nec ad materiam, de qua agitur, pertinere. Pontificem Max. nec tam ignarum esse, nec tam ingratum, ut quantum Gallia Regibus debeat, aut nesciat, aut neget. Beneficia, quæ in Ecclesiam Romanam contulissent, nunquam effluxura; & quam altè Romani Pontifices memoria illa inscripserint, testari tot privilegia, indulta, gratias, aliaque quàm plurima, quæ Reges vicissim à Christi Vicario acceperint. Ceterum donato etiam totius Orbis Imperio, & Coronam quam capite Reges gestent, nunquam effecturos, ut officio, & partibus sibi à Christo impositis, sancteque juratis Pontifex Romanus deesse possit. Non privilegia, non consuetudines, non libertatem, non Regaliam denique ipsam impugnari, sed abusus tantum, quibus Regalia nomen imponant. Collationes beneficiorum invadi, impediri Canonicas Institutiones, jus custodia, & fructuum occupandorum ad Ecclesias extendi omnium testimonio liberis, exemptisque; & hoc ipsum custodia jus tanquam Corona proprium, innatumque, non verò à summis Pontificibus acceptum palam jactari. Episcopos, qui ausis tam indignis se opponant, tanquam perduellionis reos toto Regno agitari, & quod in sinum communis Ecclesie Patris lachrymas suas & querelas effundant, in exilium, & ad pœnas rapi: libertatem denique Ecclesiasticam sic deleri, ut vestigium ejus vix aliquod appareat. Hæc quæ ratione, quo privilegio, consuetudine excusari possint? has Pontificis Romani querelas, non alias esse; nec ad istas prius à Gallis responsum iri, quàm sacrorum Cononum, Ecclesiarumq; disciplinam penitus oppressam. Non hæc in angulis & occultè fieri, ut ad illa credenda opus habeat Pont. Max. duorum Episcoporum testimonium. Apamiensis videlicet, & Alensis. Nimis hæc aperta, solique exposita esse, ut ab aliquo ignorari possint, multoque minus ab illo, qui in fastigio Ecclesie velut specula positus, orbem circumspiciat. Nihil ergo Gallos agere, dum privilegia, dum consuetudines, ipsumq; Lugdunense Concilium sua causæ prætexant: nihil istorum à Romano Pontifice oppugnari, nec antiquos terminos convelli, sed novos tantum abusus, quos nulla consuetudo, aut privilegium purgare possit, damnari: hos si tollant, pacem cum Christo, ejusq; Vicario, nec aliter fore.

Hæc,

Hæ, ut credimus, potissimæ rationes erant, quibus utrinque pugnabatur: alia non tam ex solido, quàm declamantium more, & pro singulorum affectu producta, omnibus, ut fieri amat, dicere aliquid volentibus. Nos potiora selegimus.

X. Romæ interim, dum gliscentibus turbis remedium quæritur, pejora in Galliis agitabantur. Exacerbaverant Episcopos variæ Pontificis querelæ, missique libelli, & quod mireris, illos maximè offendit, quorum causæ tam ardentè studebat. Notabantur Romæ Gallicani Pastores tanquam officii sui negligentes, desidesque, quique plùs aulæ servirent, quàm Ecclesiæ, nec tam, quid Papæ deberent, intueri, à quo Infulas acceperant, quàm quid Regi placeret: Si animosè principiis obstitissent, Regem veneratione Sacerdotum jam dudum alium fore, nunc verò eorum conniventia, & blanditiis, qui mederi debebant, plagam in cruiduisse, & extra remedium esse, non tam ægroti, quàm Medicorum culpâ.

Querelis accesserant anathemata, & censuræ, quibus Regaliæ omnes petebantur, & nominatim Tolosanus Archiepiscopus: atque, ut infortunia rarò sola, sed catenatim incedunt, aliud evenit, quod Archiepiscopum Parisiensem vehementer incitavit. Haud procul Parisiis in paupere Monasterio sanctimonialis ex ordine D. August. degebant, quibus mortuâ, ut vocant, Matre, aliam Archiepiscopus præfecit; hæc paulo post è vivis sublatâ, alia iterum ab Archiepiscopo suffecta, sed Religionis, & habitûs alterius, ac cum titulo Abbatissæ perpetuæ. Dolebant sacræ Virgines sibi Electionem ademptam, & contra Regulæ Decreta, longasque consuetudines Matris titulum in Antistitæ mutatum, nec singulis trienniis, sed perpetuo datam. Tantoque magis dolorem augebat, quòd viderent alterius ordinis, aliisque moribus fœminam delicias in paupere Monasterio captare, nobilique Matronæ similem se servos alere, in Chorum velut Capitolium cum pedo, & tintinnabulo argenteis magnificè vadere, pulvinari, & tapetibus per pompam, & delicias substratis. Hæc, ut dixi, numquam hactenus usurpata oculos Familiæ simplicis feriebant; Archiepiscopo igitur supplicat, ut dignetur Antistitam pauperi Monasterio gravem, & Disciplinæ inutilem aliò movere, & quam vellent eligi, permitteret: rejectæ preces, obtentu Regii Chirographi, & necessitate collapsas Monasterii facultates per Abbatissam reparandi. Repetebant Sanctimonialis, mirum! esse, si quæ splendè, & cum apparatu viveret, ac lautas quotidie epulas adornaret, instrumentum haberetur instaurandis potius, quàm consumendis opibus.

bus, si quæ essent. Romam ergo confugiunt: illic auditæ, Decretum Matrem aliquam liberè eligendi impetrant, omnique obedientia in delicatam Ancistitam solvuntur. Hinc enim vero ab Archiepiscopo, aliisque Galliæ Prælati querelæ. Exacerbatis ergò animis, & in communem causam sociatis facile fuit, eam tempestatem cogi, quæ postea erupit; easque propositiones consulari, quæ adversus Romanam auctoritatem præsidio essent, si aliqua, quæ Gallis displicerent, imperâssent.

Hic contentions hujus ortus, hic progressus fuit, exitu adhuc pendente. Hinc in multos Galliæ prælatos Romani Pontificis indignatio, & in Gallis par indignationis offensa. Ex hac non dicam vindictæ, sed injuriæ, ut putabant, arcendæ causa, Parisios Comitia indicta, & in Comitibus propositiones contextæ, quæ infra producentur.

XI. Cæterum, ut, quæ hæcenus diximus, evadant clariora, Pontificis Romani ad Regem Christianissimum Diploma subjungimus.

Primum Breve Apostolicum

Ludovico Francorum Regi.

JAm pridem inaudivimus non deesse Majestati Tuæ Consiliarios, & ministros, qui tibi persuadere niterentur, ut usum illum antiquum custodires, fructuum vacantium Ecclesiarum, quod Regaliam vocant, ad eas quoque Regni tui Ecclesias extenderes, quas illi juri obnoxias nunquam fuisse, vel ex ipsis Fiscii Regii tabulariis liqui dõ constat. Sed Nos memoriâ repetentes, omnem de hac re controversiam, communi olim Ecclesiæ Catholicæ consensu, & benignâ Sedis Apostolicæ indulgentiâ providè, sapienterque compositam fuisse in Generali Concilio Lugdunensi, minimè ad credendum adduci poteramus, Majestatem Tuam consiliis hujusmodi aures præbituram aliquando esse, multò minùs admoturam operi manum, invitâ Synodo tantæ apud universam Ecclesiam auctoritatis, & reclamantibus constitutionibus, & exemplis Regum Majorum tuorum, qui constitutionem in eadem Synodo ad preces Regias, Regiis Legatis præsen-

præsentibus, in ipsa Gallia, & totâ Gallicâ Gente efflagitante, sancitam, per integrum quatuor ferme sæculorum spatium certatim probârunt, observaveruntque, & præcipuo in honore semper habuerunt; nec verò simile videbarur Majestatem Tuam, postquam tantum sibi apud Deum meriti, & apud homines gloriæ maximis pro Religione Catholica rebus gestis comparavit, ut nullius Majorum Tuorum Regum clarissimorum memoriæ possis invidere, velle rem aggredi, quæ, nullâ vel urgente necessitate, vel æquitate suadente magnum esset quàm plurimis Galliaë Episcopis, eorumque Clero incommodum, & justum dolorem allatura, non sine gravi Catholicorum omnium sensu, qui in Francorum Annalibus, & in sacrorum Canonum Statutis animadvertunt, quantum id veteri consuetudini, & Ecclesiasticæ libertatis, ac disciplinæ rationibus adversetur. Unde plerique tum veteres, tum recentes Galliaë scriptores, quantumvis Majestati Tuæ & imperio subessent, & auctoritati magnitudinique impensius studerent, in eos, qui præfatam Regaliæ extensionem suadere ausi fuerunt, tanquam in malæ, perditæque causæ Patronos, & favorem Aulaë captantes liberâ indignatione investiti, stylum subinde strinxerunt; nullus verò Galliaë Regum vel tentare id voluit, vel tentatum exequi innituit, memor à sapiente præclare præcipi: Ne transiliamus terminos, quos posuerunt Patres nostri. Illud præterea nos hujus periculi metu, curâque liberabat, quòd, cum Majestas Tua multis ab hinc annis hujus Sanctæ Sedis liberalitate aucta, ornataque sit penè supra votum indultis amplissimis, præter ea, quibus etiam Reges, Majores Tui, ejusdem Sedis benignitate gaudebant, nominandi ad beneficia Ecclesiastica, putavissimus, ipsam sanctissimi, sapientissimi que olim Galliaë Regis exemplo cogitare potius de se tam gravi periculosa que sarcina exonorando, quàm

do, quàm novis ineundis rationibus Regiæ in sacros redditus auctoritatis amplificandæ. Sed ubi allatæ ad nos fuere b. m. Alectensis Episcopi litteræ, in quibus post debitas Religiosi in hanc sanctam Sedem obsequii, & filialis observantiæ significationes suas ad Nos querelas, quas propè jam moriens postea renovavit, ob Regaliæ usum in Dioccesim suam, quæ ab eo libera semper fuit, nuper in vectum deferebat, unaque appellationem à sententia Metropolitanæ Narbonensis; deinde etiam docti sumus idem Apamiensæ Ecclesiæ pariter liberæ contigisse, ac tandem Gallici Regni Ecclesiæ hujusmodi onere jubentur assuescere: mirati vehementer sumus, Constitutionum Apostolicarum, & Generalium conciliorum Decretis, ac tam certâ, compertaque apud omnes veritate & justitiâ potiores fuisse illorum conatus, qui terrena potius, & caduca, quàm cœlestia, & æterna respicientes, dum Majestatis Tuæ gratiam, potentiam amplificando, aucupantur, molestissimos Tibi, & valde periculosos conscientiæ terrores, quod Deus avertat, in id tempus præparant, cum in districto Dei judicio mortales omnes, quocunque tandem potentiæ & dignitatis loco sint, diligenter reddere debent omnis anteactæ vitæ rationem. Nos itaque pro nostra non minus erga æternam, quæ magnæ nobis curæ & est, & esse debet, Majestatis Tuæ salutem, quàm erga inclitum Clerum, & Religiosissimos Galliæ Præsules, imò erga universam Ecclesiam, cujus in hoc negotio procul dubio causa agitur, paternâ charitate seriò admonendum Te, & vehementer hortandum, obsecrandumq; judicavimus, ut à tam injustis ac perniciosis consiliis animum abducas: præfatis Alectensi, & Apamiensæ, cæteris pue Regni Tui Ecclesiis, quæ usui Regaliæ obnoxia non fuere, suas libertates, atque immunitates tutas relinquant, ne eas de cætero ullo modo labefactari sinas, sed quidquid in contrarium hactenus a-

nus actum, tentatumque est, reparari, atque in pristinum statum restitui cures: néve cœlestis beneficentiæ fontem, quam subditæ Tibi gentes, pietatis imprimis, justitiæque suæ merito, sicuti credere nos juvat, expertæ hucusque sunt, secus non agendo, & Dei, per quem regnas, Ecclesiam graviter lædendo obstruas, qui scias hujus quoque vitæ bona, & regnorum felicitatem, & incrementa à divina bonitate unicè dari, expectandaque esse, sicuti innumera omnium gentium, ac temporum exempla testantur. Nos sanè hos animi Nostri sensus in sinu tacitos continere nõ patitur, vel Nostri pastoralis officii ratio, cui sollicitudo incumbit omnium Ecclesiarum; vel justitiæ debitum, quo omnibus ad hanc sedem ex veteri. justoque more, quem à nulla humana potestate impediri fas est, recurrentibus jus reddere, consilium, opem, ac paternum patrocinium præstare; vel denique necessitas occurrendi scandalo, quò Christiani latè populi ad tantæ rei exitum conversi afficerentur, si à laicali potestate Ecclesiæ, earumque Antistites, & ministri suis libertatibus, atque immunitatibus, earumq; usu, & antiquâ concessione contra generalium Conciliorum Decreta, & veterem inconcussamque observantiam, spoliarentur, non alio prætextu, quàm novæ, & inauditæ opinionis nullo jure nixæ, cui nonnulli postea accesserunt, non quod aliquid novi afferrent, quod rei veritatem tam apertam posset in dubium revocare, sed ut rem suam agerent, nihil solliciti, si publica perderent. Speramus Majestatem Tuam causæ justitiæ, & æquitate cognitâ, quæ patet ipsa per se, Paternæ cohortationi, ac precibus nostris, pro spectata animi tui pietate, & sapientia, perpetuaque in hanc Sedem observantia auscultaturam, Nosq; curâ non minùs molestâ, quàm necessariâ, inter tot alias, quibus circumdamur, liberaturam. Sanè si aliter sua-

C

dentium

dentium confilia Majestas Tua paulò attentius excusserit, facile intelliget, homines gratiæ & fortunæ inhiantes, obtentu Regiæ potestatis suam firmare velle; neque tam esse amplitudinis Tuæ cupidos, quàm laudis inimicos, ut qui ad omnem posteritatis memoriã illustribus factis Christianæ Reipublicæ salutem tueri, & Religionem amplificare tantopere studuisti in alienis terris, nunc à Te ipso quodammodo alienus, Ecclesiæ libertatem, auctoritatemque in tuis imminutam velis; quasi verò facile tibi persuaderi posse confidant, æquum esse, vel fieri posse, ut nobilitetur & crescat ex Ecclesiæ ruinis Imperium, quod Religiosissimi fortissimi que Reges Majores Tui mirifico in eandem Ecclesiam studio, & pari in Apostolicam Sedem pietate Tibi eorum vestigiis strenuè insistendi, amplissimum reliquerunt. Tu Reges eos, Fili charissime, vel etiam Te ipsum imitare, & eorum tuæque præclarè facta in mentem revoca. Nos quidem oblivisci non possumus prædecesores nostros Romanos Pontifices, qui similibus de causis graves, ac diuturnas pati ærumnas, & immanes contentionum ac periculorum procellas, in eo confisi, qui mari ventisque imperat, invito animo subire non dubitarunt. Hæc ad Majestatem Tuam inviti scribimus, qui in materia lætioris argumenti versari magnopere cuperemus, sed postquam Apostolicæ servitutis onus subeundo divinæ voluntati parvimus, liberum Nobis jam non est exequi nostram, quæ tuæ obsecundare quacumque in re vellet; sicut in pluribus, quas nobis ratio temporum, & publicæ pacis studium hæcenus indulgere permisit, cognoscere potuisti. Significavimus hæc ipsa Oratori Majest. Tuæ nobili viro Duci de Estre, ut Tibi pluribus refertet, itidemque venerabili Fratri Archiepiscopo Adrianopolis Nuncio apud Te Nostro, quem, ut de tota re dis-

seren-

ferentem diligenter, ac benignè pro more Tuo audire velis, vehementer à Te petimus, ac Majestati Tuæ Apostolicam Benedictionem amantissimè impartimur.

Secundum Breve Apostolicū.

Ludovico Francorum Regi.

EX litteris, quibus Majestas Tua ad nostras 12. Martii datas respondit, & ex iis, quæ ad nos retulit venerabilis Frater Archiepiscopus Adrianopolitanus, eò rem adductam videmus, ut Nos vel officio Nostro deesse, retinendo verbum in tempore salutis, vel Tibi fortasse molesti esse cogamur. Sed dabis, charissime Fili, Pastoralis officii debito, dabis paternæ sollicitudini, atque amoris in Te Nostro, si Te malè consulentium culpâ in summo æternæ salutis periculo constitutum videntes, opportunè, importunè instamus, & obsecramus, clarâ voce clamantes, ut è tam præcipiti loco pedem referas. Duo in primis ut certa, atque indubitata affirmari cognovimus ex tuis litteris. Primum quidem Regaliæ jus, uti nuncupant, in Ecclesias Galliæ universas Majestati Tuæ competere, tanquam Regiæ coronæ insitum, & innatum; deinde clarissimos Reges majores tuos jus illud exercuisse, dum viverent, & ad Te morientes hæreditario ordine transmisisse; quibus à Te creditis minimè miramur, si ad eos progressus fuisti, quæ talium principiorum consentanea erant. Verumtamen illa tam aliena à vero sunt, ut nihil magis. Nemo enim sanæ mentis, & doctrinæ ausit in dubium revocare, nullum sæculari potestati in res sacras jus esse, nisi quatenus Ecclesiæ indulsit auctoritas. Nunc autem non solum Galliæ Regibus non indulsit, ut Regaliam prædictam extenderent ad Ecclesias illi oneri non assuetas

sed etiam id fieri aperte vetuit in Generali Concilio Lugdunensi, quod Gallia in primis veneratur, & sanctum habet. Reges prædecessores tuos, quotquot fuere, ejusdem Concilii dispositionem religiosè semper, & per quadringentorum ferme annorum spatium custodivisse; & si quis eorum de illa confringenda cogitavit, remelius pensatâ, ab incepto destitisse audimus, in confesso esse apud omnes scriptores, præsertim Gallos, & Regia ipsa tabularia ad oculum demonstrare. Quamobrem pati non possumus, nec debemus Majestati Tuæ obtrudi errorem tam manifestum, tam conscientiæ Tuæ, tam Galliæ Regno, tam Ecclesiæ universæ perniciosum; semel enim admissio Majestati Tuæ licere adversus Generalis Concilii Decreta, adversus Regum Majorum Tuorum exempla, adversus ipsam rerum sacrarum naturam, & primogeniam Ecclesiarum libertatem, jus Regaliæ in eas quòque Ecclesias, quæ hujusmodi oneri obnoxia nunquam fuere, idque palàm dissentiente, & reclamante, & ineluctabilem cœlestis iræ animadversionem multis cum lacrymis denuntiante Romano Pontifice, ad quem, sicuti vetus consuetudo posebat, nonnulli Galliæ Episcopi à Metropolitanorum sententiis appellârunt; nemo non videt, quæ inde Ecclesiæ catholicæ deformatio, ac ruina; quæ sacrarum, ac profanarum rerum confusio, sublato quodammodo inter spiritualem, & sæcularem Potestatem pariete medio, sit consecutura, non in Gallia solum, sed in omnibus aliis Christiani orbis Provinciis manante in dies latiùs exempli auctoritate. Accedet ad hæc, nisi error tam absurdus, ac tam certus corrigatur, gravis jactura, & periculum animarum in isto Regno: illi enim quos, Majestas Tua vacantium Ecclesiarum fructibus augebit, in quibus Ecclesiis jus illud locum non habet, cum progressu temporis.

poris, vel monitu Sacerdotum, quibus Arcana conscientia-
 suæ detegunt, vel etiam ipsi per se, ut in re clara, & aperta
 viderint, in quos se laqueos induerint, & in quod animam
 suam perditionis æternæ discrimē adduxerint, tot censuris,
 adeoque tot Sacrilegiis obstricti, tot illicitè perceptis bonis
 Ecclesiæ, quæ restituere cogantur, incredibile dictu est,
 quâ animi perturbatione, quibus conscientia-terroribus a-
 gentur, Regiam beneficentiam Tuam magni infortunii lo-
 co habituri. Quorum profectò malorum, & discriminum
 culpam, nisi providè arceantur, Majestas Tua haud dubiè
 in districto DEI Judicio sustineret. Vehementer itaq; Ma-
 jestatem Tuam rogamus, ut pro eximia animi tui æquitate,
 & sapientia rem seriò perpendas, ac si innumeris amplissi-
 mi Regni Tui negotiis impederis, quo minùs eam per Te
 cognoscas, viros aliquos non tam doctrinâ, quæ non adeò
 magna requiritur ad hujus causæ cognitionem, quàm pie-
 tate fidèque præstantes, consulas, vel, si placet, evolvas
 acta ipsa Cleri Gallicani nuper impressa, quæ Tibi rei veri-
 tatem luculenter aperient. Quâ cognitâ minimè dubita-
 mus, quin Majestas Tua illicò declaret nihil Tibi majori cu-
 ræ esse, quàm reddi Deo, quæ Dei sunt, à quo tantas opes,
 tam splendidum amplumque Regnum, & omni Regno po-
 tiora tot præclara animi corporisque bona accepisti. Lon-
 giùs fortasse, quàm patitur, vel evidens causæ justitia, vel
 egregia virtus Tua, in hoc argumento immoramur. Verùm
 non ut Te confundamus, hæc scribimus, sed tanquam Fi-
 lium charissimum admonemus, animo reputantes, nihil
 prodesse homini, si universum mundum lucretur, animæ
 verò suæ detrimentum patiatur. Speramus, charissime Fi-
 li, opus non fore, ut novis eximiam religionem, æquita-
 temq; Tuam precibus in hoc negotio interpellemus; ea cæ-

teroqui est rei magnitudo, & gravitas, in qua non Gallianæ solum, sed totius Ecclesiæ dignitas, salusque vertitur, ut pro Apostolici officii nostri munere extrema omnia pati potius, quam causam istam negligenter agere debeamus. Reliqua super hoc argumento accipies à præfato Nuncio Nostro, ac Tibi Apostolicam benedictionem perpetuo cum felicitatis Tuæ voto conjunctam amantissime impartimur.

Tertium Breve Apostolicum.

Charissimo Filio nostro Ludovico Francorum
Regi Christianissimo Innocentius Papa XI.

Charissime in Christo Fili: Binis jam litteris fusè, & luculenter ostendimus, Majestatem Tuam etiã in concordia ferè omnium Galliæ scriptorum testimonio, & ex ipsius Regij tabularij tui actis, quod esset Ecclesiæ libertati injuriosum, omni divino, humanoque juri contrarium, & alienum, perpetuo Regum Majorum Tuorum more, & exemplo editum, septem ab hinc annis à Te decretum, quo consuetudinem illam custodiendi fructus, & vacantium Ecclesiarum quam Regaliam nuncupant, ad eas quoque Ecclesias extendi jubes, quæ hujusmodi oneri nunquam obnoxie fuere, in quibus litteris vehementer à Te pro Pastoralis officij Nostri debito, & pro paterna, quam gerimus, salutis Tuæ cura efflagitavimus, ut Decretum ipsum, aliãque deinceps acta adversus jura libertatèsque Ecclesiarum abrogari, abolerique mandares; erat sanè illud etiam causæ ipsius meritum, ea de Regij animi tui æquitate, & magnitudine opinio Nostra, ut certâ spe duceremur, Majestatem Tuam omnibus in locum pristinum quam primùm repositis, cor Tuum ab ulteriori tantæ rei sollicitudine tot aliis in Catholicæ Ecclesiæ

clesiæ Procuracione districtum liberaturam. Verùm postquam plurium mensium spatium, quod longanimitati Nostræ probandæ ab ultimis litteris effluxit, nullum adhuc neque ad eas responsum, neque ex eis fructum videmus, quin etiam plurimorû litteris, & sermone nos pro comperito habemus, omnia deteriore in dies loco esse, & prætextu Regaliæ huiusmodi beneficiorum collationes, & Canonicas institutiones impediri, Episcoporum auctoritatem perfundari, Ecclesiasticam disciplinam, ordinemque turbari, novam denique praxim veteri Ecclesiæ praxi, & divinæ institutioni contrariam invehi à Sæculari potestate, neque ea clam, ut timidè fieri reperimus; sed apertè, & manu Regiæ. Non dicimus hoc loco, ne actum agamus, quot inde scandala, & quærelæ, quot in Clerum Gallicanum incommoda nascantur, quod Ecclesiæ universæ à tali exemplo periculum, quæ tempestas immineat, quæ nomini, atque honori Tuo macula, quæ Conscientiæ labes inuratur: satis enim ea in superioribus litteris indicavimus, satis patent ipsa per se; non patitur tamen sincera, ac planè paterna erga Te, Regnumq; istud amplissimum charitas Nostra, Nos in tanta divini honoris injuria, in tam gravi Tui ipsius periculo adhuc silere, sed cogimur iterum intimo cordis affectu, & in visceribus Jesu Christi rogare, obsecrareque M. T. ut memor ejusdem Christi Verborum ad Ecclesiæ Præpositos: qui vos audit, me audit, Nos potius, qui Tibi Parentis, & quidem amantissimi loco sumus, audire velis, vera & salutaria suadentes, quàm filios diffidentia, qui terrena tantùm sapiunt, quique consiliis in speciem utilibus, sed reverà perniciosis incliti istius Regni fundamenta in rerum sacrarum reverentia, & in Ecclesiæ auctoritate, juribusq; tuendis posita convellunt; qui quidè, si ii esse vellent, quos esse ipsorum digni-

dignitas, & officiũ, Tuãq; singularis in eos benignitas cogit. imitari potiùs deberent integritatem, fidẽmque eorum, quos olim pari loco positos memoriã proditum est, & in Gallicani Cleri acta nuper relatum, liberã aliquandõ voce in simili causa monuisse Reges Prædecessores tuos: meminissent, quid & quã jurisjurandi Religione, ubi Regni gubernacula suscepturi, sacro chrismate inungerentur, polliciti Deo fuissent, se videlicet divinẽ ejus gloriã omni ope, & studio inservituros, & pro Ecclesiã suã S.ª juribus, & libertate asserenda paratos semper fore sanguinem ipsum, vitãque profundere: considerarent fluxam, & fugacem esse mortaliũ vitã, Regũ præsertim, ac Principum, qui, ubi ad districtum Dei judicium vocarentur, illuc accederent sine custodibus, sine comitatu, sine ullis Regiã, vel dignitatis insigniis, vel potentiã præfidiis nudi, atque inermes, reddituri omnis antea actã vitã rationem Judici scrutatori cordium, quem nulla res latet, apud quem non est acceptio personarum, qui potestatem habet mittendi in gehennã, ubi potẽtes tormenta patiuntur. Nec superiori sæculo defuit in Gallia Episcopus, qui in frequenti aliorum Præfulum, aulãque Procerum coronã apud Henticum Regem hujus nominis Tertium Cleri Gallicani causã in re non ab simili orans Regi dixerit: observatum fuisse, nunquam Regias in Gallia stirpes defuisse, nisi ubi Reges indebitas ad beneficia nominationes arrogare sibi cœpissent, à quibus S. Ludovicus Rex Christianã humilitatis non minùs gloriã, quã Regiã dignitatis culmine sublimior, usque ad eò abhorruisset, ut ultro etiam Pontificiã auctoritate sibi delatas rejecerit. Fuit hæc quondam in Gallia, imò ad hæc nostra tempora strenuè retenta est penes Episcoporum ordinem Apostolica loquendi libertas, nihil metuens, nihil sperans, nisi à Deo; neque

id so-

id solum per Reges licuit, sed ita Episcoporum inobediencia semper accepta sunt, ut Episcopi ipsi, & sibi meritam laudē, & causæ operatum exitum sint consecuti, manseritque propterea inviolata tandem, atque inconcussa sanctio Oecumenici Concilii Lugdunensis: adeo, ut nonnulli Galliæ Reges impios, & sacrilegos publico Decreto eos appellaverint, quicumque Regaliam & Ecclesias ei non assuetas extendere aliquâ ratione tractarent, sicut in nostris annalibus traditum reperitur; hæc autem temporis præsentis infirmitas eò acerbior nobis accidit, quòd scimus M. T. nihil ducere inter Regii animi Tui ornamenta præclarior Zelo justitiæ, & studio Divini honoris, pro quo tam pia, & tam salutaria decreta nuper edidisti, ac tam multa tanta cum nominis tui laude, & bonorum omnium lætitia in præsens agis, destruendo Synagagas, & ædes hæreticorum, ut tibi non minora in cælo statuere videaris conservatæ propagatæque Religionis trophæa, quàm in terris relicturum speramus devictarum Gentium Barbararum. Cavendum tamen diligenter est, ne quod dextera, hoc est, ingenita pietas Tua ædificat, destruat sinistra, hoc est, callida, & iniqua consilia dicentium tenebras lucem, & lucem tenebras: Cùm moneamur Apostolico Oraculo; qui in uno delinquit, esse omnium reum: non defuere hæc etiam occasione in Gallia quidam, neque plures deessent ex fratribus nostris Episcopis, viri fortes, & Divinæ legis, & libertatis Ecclesiæ Zelatores, qui gravissimam hanc, & toti Franciæ Regno, imò Ecclesiæ universæ communem causam pari constantiâ, & spiritu apud Majestatem Tuam agerent, sed metu quodam, ut ipsis videtur, justo ignoscendoque; ut Nos autem judicamus, vano, & non solum Episcopali officio, sed etiam magnanimitati, æquitati, que Tux injurioso retenti silent, expectantes, dum humilitas

D

Nostra

Nostra à filiali Tua in hanc S. Sedem observantia impetret, quod à Regia Tua iustitia Ecclesiis debitum poscere ipsi non audent. Itaque in his litteris Nostris illorum omnium iustum dolorem, & preces agnosce, quinimò Dei ipsius voluntatem ore Te Nostro alloquentis, ac serió monentis, ut præfatum Decretum, & quidquid eius occasione adversus iura libertatesque Ecclesiæ actum, gestumque hæctenus fuit, corrigi, emendarique omnino cures; alioquin magnopere veremur, ne subire aliquando debeas, quam Tibi alias in litteris denunciavimus, & nunc iterum, & tertió invitique quidem, quantum pertinet ad sensum amoris in Te Nostri, sed Deo Nos interiùs movente apertè denunciamus, Cœlestis iræ animadversionem; Nos sanè neque hoc negotium per litteras amplius urgebimus, neque desides erimus in adhibendis remediis, quæ traditæ Nobis divinitùs potestati competunt, quæque in tam gravi, & periculoso morbo omittere, sine gravissima neglecti Apostolici muneris culpa non possumus; neque tamen ullum inde incommodum, aut periculum, nullam quantumvis sævam, atque horribilem tempestatem pertimescemus, ad hoc enim vocati sumus, neque facimus animam Nostram pretiosiore, quàm Nos, probè intelligentes, non forti solùm, sed etiam æquo animo subeundas esse tribulationes propter iustitiam, in quibus, & in Cruce Domini Jesu Christi gloriari oportet. Causã Dei agimus, quærentes, non quæ Nostra sunt, sed quæ Jesu Christi, cum Eo postea, non Nobiscum Tibi negotiũ erit imposterũ; cum Eo scilicet, adversus quem non est sapientia, non est consiliũ, non est potentia. Nos, postquam Ministerii Nostri partes plantando, & rigando, sicut oportet, impleverimus, expectabimus, dum operi incrementum det Deus, à quo accurata prece flagitare non desinemus, ut verbis, &

exhor-

Quid jus Regaliæ, quæ illius origo, &c. 27

exhortationibus hisce Nostris vim, & robur infundat. Majestatis Tux animum ad salubriora consilia flectendo, unde & mereri Tu possis, & Nos latari, res Tuas omnes secundiores indies cursum fluere, subditas Imperio Tuo gentes perpetuâ, ac optimâ pace florere, Tibique Apostolicam Benedictionem amantissimè impartimur.

Datum Romæ,
die XXIX. Xbris. M. DC. LXXIX.

Litteræ S. Pontificis,

ad Conventum Parisiensem.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, &c. Paternæ charitati, quâ charissimum in Christo Filium nostrum Ludovicum Regem Christianissimum, & Ecclesias vestras, vos ipsos, & universum istud Regnum amplectimur, permolestum accidit, ac planè acerbum cognoscere ex vestris litteris die tertiâ Februarii ad Nos datis, Episcopos, Clerumque Gallix, qui corona olim, & gaudium erant Apostolicæ Sedis, ita se erga illam in præsens gerere, ut cogamur multis cum lacrymis usurpare propheticum illud: *Filii matris meæ pugnaverunt adversum me.* Quamquam adversum Vos ipsos potiùs pugnatis, dum Nobis in ea causa resistitis, in qua vestrarum Ecclesiarum salus, ac libertas agitur, & in qua Nos pro viribus, & dignitate Episcopali in isto Regno tuenda, ab aliquibus Ordinis vestri piis, ac fortibus viris appellati absque mora surreximus, & jam pridem in gradu stamus nullas privatas Nostras rationes secuti, sed debitæ Ecclesiis omnibus sollicitudini, & intimo amorì erga Vos Nostro satisfacturi.

Nihil sanè latum, & vestris nominibus dignum eas litteras continere in ipso eorum limine intelleximus; nam præter

ea, quæ de norma in comitiis convocandis, peragendisque servata afferebantur, animadvertimus, eas ordini à metu Vestro, quo suasore nunquam Sacerdotes Dei esse solent, & in ardua, & excelsa pro Religione, & Ecclesiastica libertate, vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes. Quem quidem metum falso judicavistis posse vos in sinum Nostrum effundere. In sinu enim Nostrò hospitari perpetuò debet Charitas Christi, quæ foras mittit, & longè arcet à se timorem. Quâ charitate erga vos, Regnumque Galliarum paternum cor Nostrum flagrare multis jam, ac magnis experimentis cognosci potuit, quæ hic referre non est necesse. Si quid est autem, in quo bene merita de vobis sit charitas Nostra, id esse imprimis putamus, hoc ipsum Regaliæ negotium, ex quo si serio res perpendatur, omnis ordinis vestri dignitas, atque autoritas pendet. *Timuistis ergo ubi non erat timor*: Id unum timendum vobis erat, ne apud DEUM, hominesque redarguitè possentis, loco atque honori vestro, & Pastoralis officii debito defuisse: memoriâ vobis repetenda erant, quæ antiqui illi Sanctissimi Præsules, quos quam plurimi postea quâlibet ætate sunt imitati, Episcopalis constantiæ, ac fortitudinis exempla in hujusmodi casibus ad vestram eruditionem ediderunt. Intuenda imagines Prædecessorum vestrorum, non solum qui Patrum, sed qui nostrâ quoque memoriâ floruerunt, & qui Ivonis Carnotensis dicta laudatis, debuistis etiam facta, cum res posceret, imitari. Nôstis quantum is fecerit, passusque sit in turbulenta illa, & periculosa contentione inter Urbanum Pontificem, & Philippum Regem, muneris sui esse arbitratus, contra Regiam indignationem stare, bonis spoliari, carceres, & exilia perferre, deserentibus aliis causam meliorem. Officii vestri erat Sedis Apostolicæ autoritati Vos adun-

adjungere, & Pastoralis pectore, humilitate sacerdotali causâ Ecclesiarum vestrarum apud Regem agere, ejus conscientiam de tota instruendo, etiâ cum periculo Regium in vos animum irritandi, ut possitis in posterum sine rubore in quotidiana Psalmodia Deum alloquentes Davidica verba proferre: *Loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum, & non confundebar.* Quanto magis id vobis faciendum fuit, tam perspectâ & exploratâ optimi Principis justitiâ, & pietate, quem singulari pietate Episcopos audire, Ecclesiis favere, & Episcopalem potestatem intemeratam velle vos ipsi scribitis, & Nos magna cum voluptate legimus in vestris litteris. Non dubitamus, si stetissetis coram Rege pro causâ tam justâ defensione, neque defutura vobis verba, quæ loqueremini, neque Regi cor docile, quo vestris annueret postulatis. Nunc, cum muneris vestri, & Regiæ æquitatis quodammodo oblitum in tanti momenti negotio silentium tenueritis, non videmus, quo probabili fundamento significetis, vos ad ita agendum adductos, quod in controversia victi sitis: quod causâ cecidistis. Quomodo cecidit, qui non stetit? Ecquis vestrum tam gravem, tam justam causam, tam sacrosanctam curavit apud Regem? Cum tamen prædecessores vestri in simili periculo constitutam, non semel apud Superiores Galliæ Reges, imò apud Hunc Ipsum liberâ voce defenderint, victoresque à Regio conspectu decesserint, relatis etiam ab æquissimo Rege præmiis pastoralis officii strenuè impleri? Ecquis vestrum in arenam descendit, ut opponeret murum pro domo Israel? quis ausus est invidiæ se offerre? quis vel vocem unam emisit memorem pristinae libertatis? clamaverunt interim sicuti scribitis, & quidem in mala causa pro Regio Jure clamaverunt Regis administri, cum vos in optima pro Christi honore sileretis. Neque illa

solidiora, quòd reddituri Nobis rationem, seu verius excu-
sationem allaturi, rerum in hujusmodi comitiis per vos acta-
rum exaggeratis periculum, ne Sacerdotium, & Imperium
inter se collidantur, & mala, quæ exinde in Ecclesiam, &
in Rempublicam consequi possent; proinde existimâsse vos
ad officium vestrum pertinere aliquam inire rationem tol-
lendi de medio gliscentis dissidii, nullam verò apparuisse
commodiorum remedio à Patribus judicato, utili conde-
scensione Canones temperandi pro temporum necessitate,
ubi neque fidei veritas, neque morum honestas periclitetur.
Deberi ab ordine vestro, deberi à Gallicana, imò ab univer-
sa Ecclesia plurimum Regi, tam prælatè de Catholica Re-
ligione merito, & indices magis mereri cupienti; propter
eâ vos jure vestro decedentes illud in Regem contulisse.
Omittimus hîc commemorare, quæ significatis de appella-
to à vobis sæculari Magistratu, à quo victi decesseritis; cu-
pimus enim ejus facti memoriam aboleri, & volumus ea
Vos verba à litteris vestris expungere, nec in actis Cleri Gal-
licani resideant ad dedecus vestri nominis sempiternum.
Quæ de Innocentio III. Benedicto XII. Bonifacio VIII. in
vestram defensionem adducitis, non defuère, qui doctis lit-
teris ostenderint, quàm frivola, atque extranea sint causæ, &
magis notum est, quàm ut opus sit commemorare, quo Ze-
lo, quâ constantiâ eximii illi Pontifices Ecclesiæ libertatem
defenderint adversus sæculares Potestates, tantùm abest, ut
exemplo eorum possint errori vestro suffragari. Cæterùm
ultro admittimus, & laudamus consilium relaxandi Cano-
num disciplinam pro temporum necessitate, ubi fieri id pos-
sit sine fidei, & morum dispendio; imò addimus cum Au-
gustino toleranda aliquando pro bono unitatis, quæ pro bo-
no æquitatis odio habenda sunt, neque eradicanda zizania,
ubi

ubi periculum sit, ne simul etiam triticum eradicetur. Id ita tamen accipi oportet, & in aliquo tantùm peculiari casu, & ad tempus, & ubi necessitas urget, licitum sit, sicuti factum est ab Ecclesia, cùm Arrianos, & Donatistas Episcopos ejurato errore suis Ecclesiis restituit, ut populos, qui secuti eos fuerant, in officio continerent. Aliud est, ubi disciplina Ecclesiæ per universi amplissimi Regni ambitum sine temporis termino, & manifesto periculo, ne exemplum latius manet, labefactatur, imò evertitur ipsius disciplinæ, & Hierarchiæ Ecclesiasticæ fundamentum, sicuti evenire necesse esset, si quæ à Rege Christianissimo in negotio Regaliæ nuper acta sunt, conniventibus, imò etiam consentientibus vobis, contra notam jam vobis in eam rem mentem Nostram, & contra ipsam jurisjurandi Religionem, quâ vos DEO, Romanæ, vestrisque Ecclesiis obligâstis, cùm Episcopali caractere imbueremini, hæc executioni mandati, & malum invalescere diutiùs differendo permetteretur; ac non ea nos pro tradita divinitus humilitati Nostræ suprema in universam Ecclesiam potestate solemniter, prædecessorum Nostrorum vestigiis inhærentes, improbaremus. Cùm præsertim per abusum Regaliæ non solum everti disciplinam Ecclesiæ res ipsa doceat, sed etiam fidei ipsius integritatem in discrimen vocari faciliè intelligamus ex ipsis Regiorum Decretorum verbis, quæ jus conferendi beneficia Regi vindicant, non tanquam profluens ex aliqua Ecclesiæ concessione, sed tanquam ingenitum Regiæ Coronæ. Illam verò partem litterarum vestrarum non sine animi horrore legere potuimus, in qua dicitur, vos jure vestro decedentes illud in Regem contulisse, quasi Ecclesiarum, quæ curæ vestræ creditæ sunt, essetis arbitri non custodes, & quasi Ecclesiæ ipsæ, & spiritualia earum jura possent sub
pote-

potestatis sæcularis jugum mitti ab Episcopis, qui se pro eorum liberrate in servitutum dare deberent. Vos sanè ipsi hanc veritatem agnoscitis, & confessi estis, dum alibi pronuntiastis, jus Regaliæ servitutum quandam esse, quæ in ea præsertim, quæ spectant beneficiorum collationem, imponi non potest, nisi Ecclesiâ concedente, vel saltem contentiente. Quo jure vos ergo jus illud in Regem contulistis? cumque sacri Canones distrahi vetent jura Ecclesiarum, quomodo vos distrahere in animum induxistis, quasi eorundem Canonum authoritati derogare liceat vobis? Revocate in memoriâ, quæ inclitus ille vester Clarevallensis Abbas, non Gallicanæ modò sed universalis Ecclesiæ Lumen à Vobis jure merito nuncupatus, Eugenium Pontificem officii sui admonens, reliquit scripta præclare; meminisset se esse, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt, esse quidem & alios cœli janitores, & gregum pastores, sed cum habeant illi assignatos greges singuli singulos, ipsi universos creditos, Unicum, nec modò ovium, sed & Pastorum Eugenium esse Pastorem, ideoque juxta Canonum statuta alios Episcopos vocatos fuisse in partem sollicitudinis, Ipsum in plenitudinem potestatis. Ex quibus verbis quantum vos admoneri potest de obsequio, & obedientiâ, quam habetis huic sanctæ Sedi, cui Nos Deo authore, quamquam immeriti præsidemus, tantumdem Pastoralis Nostra sollicitudo excitatur, ad inchoandum tandem aliquando in hoc negotio, quam nimia fortasse longanimitas Nostra, dum pœnitentiæ spatium damus, hætenus distulit, Apostolici muneris executionem; quamobrem per præsentis litteras traditâ Nobis ab Omnipotente Deo authoritate, improbamus, rescindimus, & casamus, quæ in istis vestris comitiis acta sunt in negotio Regaliæ, cum omnibus inde secutis, & quæ imposterum attentari

tari contingat, eaque perpetuò irrita, & inania declaramus, quamvis, cum sint ipsa per se manifestè nulla, cassatione, declaratione hujusmodi non egerent. Speramus atamen vos quoque ipsos re meliùs consideratâ, celeri retractione consulturos conscientia vestræ, & Cleri Gallicani existimationi, ex quo Clero, sicuti hucusque non defuere, ita imposterum non defuturos confidimus, qui boni Pastoris exemplo libenter animam ponere parati sint pro ovibus suis, & pro testamento Patrum suorum. Nos quidem pro officii Nostri debito parati sumus, DEI adjutrice gratiâ, sacrificare sacrificium justitiæ, & Ecclesiæ jura, ac libertatem, & hujus S. Sedis auctoritatem, dignitatè que defendere, nil de Nobis, sed omnia de Eo præsumentes, qui Nos confortat, & operatur in Nobis, & qui jussit Petrum super aquam ambulare; *præterit enim figura hujus mundi, & dies Domini appropinquat.* Sic ergo agamus Venerab Fratres, ac dilecti filii, ut, cum Summus Paterfamilias, & Princeps Pastorum rationem ponere voluerit cum servis suis, sanguinem pessumdatæ Ecclesiæ, quam suo cruore ipse quæsit, de Nostri manibus non requirat. Vobis interim omnibus Apostolicam benedictionem, cui cælestem accedere exoptamus, intimo Paterni amoris affectu impartimur. Datum Romæ die XI. Aprilis M. DC. LXXXII.

Dilectis in Christo Filiabus Monialibus, seu Canonissis Regularibus Congregationis Beatæ Mariæ Virginis nuncupatis, Monasterii loci de Sciaron, Parisiensis Diocesis, Ordinis Canoniorum Regularium Sancti Augustini Servi DEI Petri Fourier.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Dilectæ in Christo Filia, allatum ad Nos est, monialem
 E
 quan-

quandam Cisterciensis, seu alterius, non tamen Vestri Ordinis Mariam Angelicam Le Maistre nuncupatam, prætextu Regiæ nominationis ad perpetuam, seu temporalem istius Monasterii præfecturam se in ejusdem possessionem, effractis violenter claustris vestri foribus, dum vos ad Divinam opem implorandam preces ad aram suppliciter funderetis, immisisse. Eam sanè ex hujusmodi facto cepimus intimi doloris amaritudinem, quam rei ipsius atrocitas, & grave scandalum, quod exinde profectum est, exposcebat, néque minori commiserationis sensu profecti vos fuimus. Qui cognitam, & perspectam habemus pietatem, atque egregiam disciplinam, quâ instituti vestri, præsertim in gratuita & fidei puellarum instructione normam tenetis, speramus non defutura Vobis veriora solatia à Patre misericordiarum, qui Virtutem vestram ita exercet, & quasi per ignem probat, ut ornet, & illustret magis, & ampliori mercede suo tempore coronet: Præcipimus interim Vobis, ne præfata Mariæ Angelicæ ullum obedientiæ actum exhibeatis, aut quidquam faciatis, quod trahi aliquo modo possit in approbationem, & consensum eorum, quæ hæc occasione à quocúnque, quovis colore peracta, & patrata sunt, quæque Nos Apostolicâ authoritate nulla, atque irrita declaramus, & (quatenus opus sit) cassamus, omniâque & singula tam à dicta Maria Angelica, quam ab ejus fautoribus attentata annullamus, revocamus atque abrogamus; sed procedatis juxta Regularum vestrarum præscriptum, ad eligendum de gremio vestro Matrem, seu Priorissam triennem eâ charitate, & prudentiâ, ut monasterio vestro præesse cum laude possit. Cæterum mandamus, ut sorores seu Matres vestræ, Moniales dicti vestri Monasterii, quæ ausu temerario religatæ afferuntur, quanto citius redeant, & ibi voce activâ

& pas-

Quid jus Regaliæ, quæ illius origo, &c. 35

& passivâ frui, potiri & gaudere possint, Vobisque & ipsis, totique Congregationi Beatæ Mariæ Virginis instituti præfati Servi DEI Petri Fourier, & præsertim vestro Monasterio Pontificium Nostrum patrocinium ex animo pollicemur, dum accuratis, & jugibus precibus vestris necessitates Ecclesiæ, & Nos ipsos commendamus, quibus Apostolicam Benedictionem paternè impartimur. Datum Romæ die VII. Augusti. M. DC. LXXX.

Marius Spinola.

Litteræ ab Archi-Episcopis, Episcopis, cæterisque Cleri Gallicani deputatis ad Regem Christianissimum datæ, & Latinitati ex Gallico redditæ.

Domine, &c.

Intelleximus, nec absque intimo doloris sensu à S.^{mo} D. N. Romano Pontifice ad Majestatem Vestram delatas esse litteras, quibus non solum Majestatem Vestram exhortandam ducit, ne aliquas nostrarum Ecclesiarum Regaliæ subjiciat; Verùm etiam, nisi Paternis, ac sæpe repetitis admonitionibus acquiescat, suâ potestate se usurum, denunciât; Enimverò Nostrarum partium, Nostrique obsequii esse credimus minimè in re tanti momenti silentium tenere, eo præsertim temporis, quo invito, ægròque animo ferimus Filium Primogenitum, Ecclesiæque Protectorem iis omnino iniis, eadèmq; acerbitate tractari, quâ Principes solent, qui Ecclesiæ jura invadunt. Non est Nobis animus cum Majestate Vestra in eo negotio disceptare, in quo ab Eadem tot argumenta notasque pietatis, & justitiæ jam dudum accepimus; sed tantùm hanc novam agendi rationem dolentes intuemur, ex qua tantùm abest; ut Ecclesiæ, Sedique Romanæ honoris aliquid, & emolumentum accedat ut potius ingentia utriusque mala pessimi que effectus timendi sint, quis enim non videat intempestivâ hâc severitate eorum animos, & molitiones ali, qui turbido, inquietoque ingenio sunt, & contra Sanctitatis Sux genium,

num, ac intentiones rectissimas occasionem hanc amplectuntur, vindictam, privatosque affectus explicandi, & Majestatis Vestrae, ejusque Prælatorum honori, quod jam dudum faciunt, acerbè insultandi. Ipsi omnino sunt, qui lapidem omnem movent, industriamque collocant dignitati Sacerdotali cum Regia collidenda, copiosissimum tempore, quo nunquam magis oportuit utramque fœderari, & nunc maximè, cum, quæ Religionis augenda, Disciplina exornanda, expugnandisque erroribus Hæreticorum, à Majestate Vestra quotidie sunt orbe toto, cantantur; Enimverò nec consilia Nobis, nec media desunt, quibus auctoritate Majestatis Vestrae, & potentia nixi, tam perniciosos funestosque eventus evertere possimus, explicata videlicet summo Pontifici animi nostri sententia, aliisque remediis, quæ tam gravi malo conveniunt, maturè adhibitis, illæsa tamen ea Reverentia, obsequioque, quæ Christi Vicario profiteamur. Hoc siquidem Prædecessores nostri solemne semper habuerunt, ut Zelo, quo Ecclesiasticam libertatem tuendi flagrabant, Reverentiam adjungerent tot titulis cum naturæ, tum Religionis suis Regibus debitam. Et quemadmodum Majestati Vestrae inter alia tot decora illud etiam accessit, ut Majores Suos omnes potentia, & Religione post se relinquat, ita nos quoque sic obstrictos habet, devinctosque, ut ab Ejus obsequio nulla ratione, nullisque artibus avelli possimus. Serviet hæc animi nostri contestatio eludendis conatibus omnium sacræ Sedi, Regnoque inimicorum, eamque Nos tantò libentiùs, & quàm fieri potest candidissimè, repetendam ducimus, quòd necessarium credamus, ut totus Orbis intelligat, & amorem Ecclesiis, & Venerationem Regibus debitam conjungi à Nobis posse. Qui erimus perpetuam

Majestatis Vestrae

Humillimi, obsequentissimi, fidelissimi, obligatissimi
Servi & subditi

Archiepiscopi, Episcopi
cæterique Deputati, &c.

XII. Ha-

XII. Hactenus Innocentii XI. Pontificis Max. litteræ, in quibus & libertas Pontifice digna, & Majestas, ad quam scribit, observata publico reverentiæ, & authoritatis temperamento, & tamen à quibusdam inhumanitatis notata sunt, quòd dicerent, oportuisse Regem majestate, & victorijs ferocem mollius tractari, nec minis, sed obsequio flecti.

Sed qui hæc dicunt, officium satis considerant Pontificis Max. nec morem; quis enim Regem veritatis admoneat, tæcente Petro, Christi que Vicario?

Inter tot adulantium illecebras miserrima sit Principis conditio, si ne à Patre quidem veritatem audiat. Eodem calamo scripsit Innocentius XI. quò Illius Prædecessores ad Reges scripsêre, imò dulciore, ut patebit ex fragmentis paulò post recitandis; recitabimus verò eo animo, ut intelligat Lector Summorum Pontificum temper hunc animum, & morem fuisse, ut Dei sapientiam, cujus in Ecclesia personam sustinent, imitarentur, *qua operatur omnia fortiter, & suaviter.*

Innocentius III. ad Alexium Comnenum Imperatorem. (a) sic loquitur: *Mira est Imperialis sublimitas, quòd Te nisi fuimus in Nostris litteris increpare. Huic autem tue admirationi non causam, sed occasione præbuit, quòd legisti B. Petrum Apostolorum Principem sic scripsisse: Subditi estote omni humana creatura propter Deum, sive Regi tanquam præcellenti, sive Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. Nos autem etsi nõ increpando scripserimus, potuissemus tamen rationabiliter increpare: cùm B. Paulus Apostolus Episcopũ instituens ad Timotheum scribat: Prædica Verbum, in sta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia; Non enim os nostrum debet esse ligatũ, sed patere debet ad omnes ne secundũ Propheticum verbum simus canes latrare non valentes. Unde correctio Nostra Tibi non debuit esse molestã, sed magis accepta, quia Pater Filium, quem diligit, castigat: debitum igitur Pastoralis officii exequimur, cùm obsecramus, arguimus, quando increpamus, & non solũ alios, sed Imperatores, & Reges, & ad ea studemus adducere, quæ Divina sunt placita Majestati.*

Symmachus Papa in Apologetico ad Anastasium Imperatorem: *precor Imperator, inquit, pace tuã dixerim: Memento te hominem, ne possis uti concessa Tibi divinitus potestate, quia etiamsi hæc sub humano prævenere judicio, sub divino necesse est, ut discutantur examine. Fortassis dædurnus es, scriptum esse omni Potestati subditos nos*

E 3

esset

(a) in c. 6. de major. & obed.

esse debere. Nos quidem Potestates humanas suo loco suscipimus, donec contra Deum suas non erigunt voluntates. Defer Deo in nobis, senatui, & Collegio Clericorum Roma, & Nos deferemus Deo in Te. Caterum si Tu Deo non defers, non potes ejus uti privilegio, cujus jura contemnis. Dicis, quòd mecum conspirante Senatu excommunicaverim Te. Ita quidem Ego, sed rationabiliter factum à Decessoribus Meis sine dubio subsequor, & contestari meà voce non desino, ut Te memineras hominem, quant à libet sis mundi Potestate subnixus, circumspiciasque cunctos, qui Catholicam fidem persequi, & affligere sunt conati, quemadmodum prevalendo defecerint, &c.

Stephanus Papa Basilio Imperatori: Accipe quæso Imperator optimam in partem, quæ subijcto: Datum Tibi est, ut cures, quo pacto Tyrannorum imperatorem, & immanitatem potentia ferro præcidas, subiectis tuis jura administras, leges condas, terrâ, mariq; exercitum componas, hæc sunt capita, curæq; imperii Vestri. Nostri verò cura gregis tantò præstantior est, quantû est inter cælestia, ac terrestria discrimen: obtestor igitur Tuam pietatem, ut Principum Apostolorum instituta sequere, magnâque veneratione amplectere, omnium enim in orbe Terrarum ordo, & Pontificatus Ecclesia à Principe Apostolorum Petro originem accepit, per quem & Nos sincerâ, & incorruptâ doctrinâ instruimus, & docemus omnes: Tua verò Majestas perpendat potius, si ex grege DEI (quod opto) est, ovem se esse, & Inimicos Apostolorum ne transilias.

Gregorius Papa Leoni Isaurico Imperatori: obsecutus es, ait, per vitæ animo Tuo, ac domesticis perturbationibus, & scripsisti: IMPERATOR SUM, & SACERDOS. Audi humilitatem Nostram Imperator: cessa, & sanctam Ecclesiam sequere, prout in venisti, atque accepisti. Non sunt Imperatorum dogmata, sed Pontificum, quoniam sensum Christi nos habemus: alia est Ecclesiasticarum Constitutionum institutio, & alius sensus secularium. In administrationibus sæculi militarem, ac ineptû, quem habes sensum, ac crassum, in spiritualibus dogmatum administrationibus habere non potes, &c. Imperatores, qui piè, & in Christo vixerunt, Ecclesiarum Pontificibus obedire minimè recusarunt, nec eos vexarunt. Tu verò Imperator, cum transgressus fueris, ac peruersus evaseris, & manu propriâ subscripseris, ac confessus fueris, eum, qui terminos Patrum tollit execrabile esse, in hoc proprio judicio condemnatus es, ac Spiritum sanctum à Te alienasti, & animam Tuam in barathra, & prærupta loca precipitem egisti, quòd humiliari nolueris, durâque cervicem Tuam submittere. Ecce, nunc quòque Te hortamur, pœnitentiam age, & converte-

re, atque ad veritatem ingredi, sicut invenisti, & accepisti, custodi.

Ambrosi. Theodos. Imp. Fortasse Princeps dignitas ista, quæ præditus es, & licentia, quæ Tibi sumus, animo caliginè offundit, neq; sinit reputare, quam sit atrox facinus, ac detestabile, quod admisisti. Ego autem scire Te per velim, unum Deum esse potentem omnium rerum, & Dominum hujus Universitatis: mortales verò nihil nisi cænū, & inane nomen: neque in hac communi miseria singularem esse Vestram Regum conditionē: ex luto vilissimā rerum natura parte facti, & excitati mox in lutum reciditis, Vósq; temporis momento mors æquat illis ipsis, quos nimirum e'uditis umbratili hoc imperio. Agnosce crimen, & perhorresce, neque ausus fueris temerariū istud caput intra sacros templi fines inferre; tantum humani sanguinis hausisti, ut procul inde sis amovendus, ubi celebrantur Augustissima Mysteria Redemptionis humanæ, &c. Extincto Maximo Tyranno, & Mediolani age[n]te Ambrosio, facinus accidit, quores Catholicorum turbata. Incensa fuerat à Christianis majori studio, quam prudentiā Judæorum Synagoga, & Lucus Valentinianorum. Hi Diis triginta thus adolebant. Res ad Imperatorem delata: qui barbarum metu Synagogā ab Episcopo, & Christianorum impensis reparari mandat. Movere se continuo Ambrosius, qui tum denegabat Aquilejæ, datāque epistola, Imperatorem à sententia revocare. Ubi inter alia: *Peto, ut patienter sermonem meum audias; nā si sum indignus, qui à te audiar, indignus sum, qui pro te offeram, cui Tuas Vota, cui Tuas committas preces. Ipse ergo nō audies eum, quem pro te audiri velis? non est imperiale libertatem dicendi negare: neque Sacerdotale, quod sentiat, non dicere. Relatum est à Comite Orientis incensam esse Synagogam, idq; auctore factum Episcopo. Jussisti judicari in ceteros, Synagogam ab ipso edificari Episcopo. Non adstruo expectandam fuisse assertionem Episcopi. Hoc dico, non vereris Imperator, ne non acquiescat sententia tua? Non etenim vereris, quod futurum est, ne verbis resistat Comiti Tuo? necesse erit igitur, ut aut prævaricatorem, aut Martyrem facias. Hæc proposita conditione puto dicturum Episcopum, quod ipse ignes sparserit, turbas compulerit, populos concluserit; hoc, inquam, dicet, ne amittat occasionem Martyrii. O beatum mendaciū! quo acquiritur aliorum absolutio. Hoc est Imperator, quod poposci & ego, ut in me magis vindicares, & hoc si crimen putas, mihi adscribas. Quid mandas in absentes iudicium? habes presentem, habes consistentem reum. Proclamo, quod ego Synagogam incenderim, certè quod ego mandaverim, ne locus esset, in quo negaretur Christus. Legimus templa Idolis antiquitūs condita de Manubus Cimbrorum, de spoliis reliquorum hostium. Prò pudor! Theodosi, ergo titulum hunc Judæi in fronte Synagoga sue scribent: templum impietatis factum de Manubus Christianorum?*

Cun-

Cunctabatur tamen Theodosius, & an editum refingeret, animi pen-
debat, advolat igitur Mediolanum Ambrosius, & præsentem Impera-
torem de suggestu vehementi Apostrophe, indutaque persona Dei sic
aggreditur: *Audi Theodosi, quid ad Te pro se dicat Christus; Ego te ex
gregario Imperatorem feci: Ego de fructu seminis Tui in throno locavi: E-
go Tibi subieci Nationes Barbaras: Ego tibi pacem dedi: Ego perturbavi
hostis tui consilia, ut se ipse nudaret: Ego ipsum usurpatorem Imperii Tui
ita vinxi, mentemque ejus ligavi, ut, cum haberet fugiendi copiam, tamen
cum omnibus suis, ne quis Tibi periret, ipse se clauderet. Ego, cum pericu-
lum summum esset, ne alpes Barbari penetrarent, intra ipsum alpium val-
lum victoriam Tibi contuli, ut sine damno vinceret. Et Tu de Me, inimi-
cis Meis triumphum donas. Et Tu erigis Synagogam hostibus Meis de ca-
daveribus Christianorum, de sanguine maceratam. Sic Ambrosi. perora-
vit, sic victus Cæsar, qui descendente de Cathedra sic est affatus: *Con-
tra nos deposuisti hodie Episcopo. Cui Ambrosi. non contra Te, sed pro Te
locutus sum. Nec prius ad altare oblaturus accessit, quam Imperator fi-
dem suam obstringeret. Cui Episcopus: ergo inquit, agam fide tuâ? re-
spondit Theodosius: age, fide mea: qua sponsione repetita, jam securus
Deo litavit.**

Nicolaus Papa I. ad Michaëlem Imp. *His, inquit, ita prælibatis sub
conspectu DEI, purè syncerèque pietatem Vestram deprecamur, obtesta-
mur, exhortamur, ut petitionem Nostram non indignanter accipiatis. Ro-
gamus deniq; ut Nos in hac vita potius audiat deprecantes, quam (quod
absit) in Divino iudicio sentiat accusantes. Et ideo nolite (precamur) ira-
sci, si vos tantum diligimus, ut Regnum, quod temporaliter affecuti estis,
velimus vos habere perenne: Et qui imperatis saculo, possitis regnare cum
Christo. Nam quâ fiducia [rogamus] illic DEI præmia petituri estis, cu-
jus hinc Ecclesie detrimenta non prohibetis? Non sint gravia, quæ sumus Vos,
quæ Vestra salutis aternitate dicuntur. Scriptum legitis, meliora sunt vul-
nera amici, quam fraudulenta oscula inimici. Innocentius I. in causa D.
Chrysostomi ad Arcad. Imper. sic scribit: *Vox sanguinis Fratris Mei
Joannis clamat ad Deum contra Te à Imperator. sicut quondam Abel iusti
contra parricidam Cain; Et Is omnino vindicabitur: ne id modo admisisti,
sed etiam pacis tempore persecutionem magnam adversus Deum, Et Eccle-
siam Ejus concitasti. Ejecisti è throno suo, re non judicata, Magnum totius
orbis Doctorem, Et unâ cum illo Christum persecutus es. Neq; de illo ita
queror, quamvis intolerabilis ea jactura sit, propterea quòd primum de a-
nimarum Vestrarum salute, deinde de illis, qui sapientissimâ, Et Divinâ
doctrinâ orbat; sume Verbi DEI conficiuntur. sum sollicitus. Nova Dali-**

la Eudoxia Imperatrix, quæ paulatim erroris sui novacula Te Imperatorum torondit, execrationem sibi ipsi conflat, grave, & quod gestari nequeat, peccatorum pondus colligans, atq; id prioribus suis peccatis superaddens. Itaq; Ego minimus peccator, Cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego, & rejicio Te, & illam à perceptione immaculatorum Mysteriorum Christi DEI Nostri: Episcopum etiam omnem, aut Clericum Ordinis sanctæ DEI Ecclesiæ, qui administrare, aut exhibere Vobis ea ausus fuerit, ab ea hora, quâ presentes legeritis litteras, dignitate sua excidisse decerno, quod si ut homines potentes, quemque vi adegeritis, & Canones Nobis à Salvatore per sanctos Apostolos traditos transgressi fueritis, scitote id Vobis non parvum peccatum fore in horrenda illa judicii die, cum neminem hujus Vitæ honor, & dignitas adjuvare poterit; Arcana autem, & abdita cordium sub oculos omnium effundentur, atq; exhibebuntur. Arsacium quoque, quem pro Magno Joanne in thronum Episcopalem produxisti, etiam post obitum exautoramus una cum omnibus, qui consulto cum eo communicarunt Episcopi, cujus etiam Nomen sacro Episcoporum albo non inscribatur; indignus enim honore est, qui Episcopatum quasi adulterio polluerit; omnis enim planta, quæ a Patre Nostro in Cælis plantata non est, eradicabitur.

Paulus III. ad Carolum V. Imperatorem, & Regem in causa Edicti Spirensis, inter alia sic scribit: Ex Edicto Majestatis Tuæ Acta Conventus Tui Spirensis cognovimus. Nos verò, Fili, cum à Te indigna quadam Decreta in Conventu Spirensi ex ipsis actis animadvertimus, indigniora verò designata esse, & talia, ut si propositum exitum, quod Deus avertat, consequantur, non solum Te in certissimum anime periculum adductura, sed Ecclesiæ paci, atq; unitati majorem, quam hætenus perturbationem sint allatura, &c. Hæc, Charissime Fili, cum ita sint, quæ Tuam ipsius animam in magnum salutis periculum adducant, & Ecclesiæ pacem magis, magisque perturbent, facile videre potes, nisi per Te quamprimum his malis remedium adhibeatur, (quod Te facturum speramus,) in quas angustias sis Nos compulsurus: ut aut officio, & muneri Nobis à Deo per ejus Filium dato deesse cogamur cum maximo detrimento, aut iterum severius agere, quam vel consuetudo Nostra, vel natura, vel voluntas ferant. Quamquam Officio quidem deesse in tanto discrimine non debemus prorsus, nec volumus, quantum per ejus gratiam, cujus vices licet indigni in terris gerimus, de Nobis polliceri possimus. Insidet enim in animo, & ob oculos Nobis obversatur illud idem, de quo principio diximus.

Divina severitatis in Heli Sacerdotem exemplum, quem non ob id quidem damnatum legimus, quod in filiis corripiendis prorsus abstinuerit, corripuisse enim eos satis constat ex Scriptura: sed quod in corripiendo, ut inquit D. Hieronymus, lenitate Patris, non auctoritate Pontificis agebat. Nos lenitate Patris integris prope adhuc rebus usi sumus, quibus ex Edicti forma transactis, (quod Deus avertat,) in Heli exemplo satis vides, in quam Nos necessitatem sibi adducturus. Quare Tecum considera, Caesar, quid Te magis deceat, quid ad Tuum imprimis officium erga Deum, & Ecclesiam magis pertineat, quid honori, & rebus Tuis magis expediat: an ut brachium Nostræ severitati in iis, quæ ad unitatem Ecclesiæ pertinent, prabeas; an potius illis faveas, qui hanc semel raptam in plures adhuc partes scindere miserabiliter laborant, & optant.

Adjungemus denique, quas igne, & Zelo plenas ex horto voluptatum ad Joram Regem Elias Propheta maximus dedit, de quibus 2. Paralip. 21. Allata sunt ei litteræ ab Elia Propheta, in quibus scriptum erat: hæc dicit Dominus Deus David Patris tui: quoniam non ambulasti in viis Josaphat Patris tui, & in visus Asæ Regis Judæ, sed incessisti per iter Regum Israël, & fornicare fecisti Judam, & habitatores Jerusalem, insuper & fratres tuos meliores te occidisti; ecce! Dominus percussiet te plagâ magnâ, cum populo tuo, & filiis, & uxoribus tuis, universâque substantiâ tuâ.

Comparet jam quilibet, quas ad Orientis, & Occidentis Imperatores summi, & antiqui Pontifices litteras dedere, cum illis Innocentii XI. ad Regem Christianissimum; inveniet, nisi fallor, in illis flammam, & myrrham esse, in istis flores, & mella, productâ quidem efficaciter veritate, sed tot elogiis, & blanditiis sparsâ, ut mirum sit non placuisse tam comptam, & torque argumentis Paterni amoris conditam. Planè in tanta Ecclesiæ, Prælatorum, & innocentium clade, quorum voces, & lacrymæ Galliam, Romamque implebant, nihil minùs à Pontifice Max. dici potuit, nisi statuam velis, non Papam: si enim miles infamiam, ultimamque supplicium meretur, qui pugnam otiosus, inersque spectat, nec gladium in hostem torquet; quantò majore culpâ Vicarius Christi bellum Episcopis, & Ecclesiæ juribus indictum, oppressosque innocentes otiosus cerneret, & gladium Verbi DEI in vagina teneret, expositis interim ad prædam, & injurias ovibus? Enimerò mercenarii hoc exemplum, non boni Pastoris est, dicente Christo: *Bonus Pastor animam suam dat pro Ovis suis.*
Mercena-

Mercenarius autem, & qui non est Pastor, cujus non sunt Oves propriae, videt lupum venientem. & dimittit Oves, & fugit, & lupus rapit. & dispergit Oves: Mercenarius autem fugit, quia Mercenarius est, & non pertinet ad eum de Ovibus.

XIII. Verùm cum hoc ipsum Regaliæ argumentum non modò hâc nostrâ tempestate, sed jam olim per gravissimas contentiones agitatatum fuerit, & Ecclesiam diu multumque affligerit, ut meritò dubitare possis, plùsne illi dirimendo calamis certatum, an armis fuerit; operæ pretium me facturum credidi, si rem totam à suis principiis evolverem; maximè cum vix aliud in historia Ecclesiastica obscurius occurrat magisque implexum; & facilius exitum in Labyrintho invenias, quàm in tot canonibus, decretisque Conciliorum aliter semper aliterque statuentium; faciem igitur præferam, quantumque licuerit claritatem huic nocti affundam.

Jus ergo Regaliæ ex quatuor juribus conflatum est, ex jure videlicet eligendi, jure investendi; jure conferendi beneficia Sede Episcopali vacante; ac tandem jure proventus fructusque, dum nova electio expectatur, percipiendi: hoc ultimum temporalem Regaliam vocant; alia ad Regaliam spiritualem pertinent. De omnibus sigillatim agendum est, sic enim res tota clariùs sub aspectum cadet.

Eligendi ad cathedras Episcopales non eadem semper ratio, sed varia, & multiplex observata est; nec mirum; cum enim ritus eligendi nullo divino aut naturali jure sancitus sit, sed ex voluntate hominum pendeat, sicut alia humana jura, ita & hoc mutari debuit, novis videlicet hominum moribus, novas leges exposcentibus; nec enim minùs ridendus est, qui eandem legem omni tempori, quàm qui eandem vestem aptandam velit. In initio Ecclesiæ nascentis, & multò post tempore non Episcopi tantùm, sed etiam populus eligendo Pastori admittebatur. Id tam clarum est, ut negari possit à nemine; ita enim expressè testantur S. Clemens Papa in epistola, quam ex manuscripto codice Junius Patricius vulgavit, ubi dicit, sic ab Apostolis constitutum esse; S. Cyprianus epist. 68. Origenes homil. 6. in Levit. & videri possunt varii de hac re canones apud Grat. d. 63. Sic Anno cccxxvi. Athanasius postulante omni populo electus est: Sic Anno ccclxix. Basiliius: Sic Anno ccclxxiv. Ambrosius; Sic quamplurimi alii, quorum electiones in Annalibus Ecclesiasticis videre est. (a) Ratio

(a) Vide Cabassutium ad can. 4. Concilii Nic. folio 9.

verò ob quam eligendis Episcopis populus admittebatur præcipua fuit, ne Pastor invitis, & nolentibus datus, parùm reverentiæ & amoris haberet, nec enim amamus, quæ non eligimus: deinde quia electio ad Episcopatum vices Matrimonii spiritualis refert, Matrimonium verò cum invitis non est. Ceterùm eùm ad electiones, & Clerus, & Populus convenirent, aliæ tunc Cleri, aliæ populi vices erant. Populus enim propriè non eligebat, nec ejus suffragium necessitatem inducebat, ut habetur in can. 13. *Conciliæ Laodicensi*, (quod auctore Baronio Niceno antiquius est) *c. non est permittendum. d. 63. epistolâ Leonis 1. ad Episcopos Viennensis Provincia in c. Vota d. 63. & idem Leo epist. 90. in c. 1. d. 62. & Stephanus Papa epist. ad Archiep. Ravennatem in c. nôsse. d. 63. S. Basilius epist. 64. & epist. 75. ad Neocasarienses. Concilium Antiochenum (quod celebratum est Anno CCCXXXI.) can. 18. Concilium Oecumenicum 7. alias Nicænum 2. An. DCCLXXXVII. celebratum. canon. 3. allegans canonem 4. Concilii Nicæni primi, in quem canonem Theodorus Balsamon, & Zonaras affirmant post Concilium Nicænum 1. consensum populi non amplius necessarium fuisse, sed totum eligendi jus ad Episcopos translatum esse. Cùm ergo in allegatis auctoritatibus expressè inter electionem & petitionem distinguatur, & hanc populi, illam Episcoporum esse dicatur, oportere illum à civibus recipi, quem Episcopi elegerunt: Si populus à Clero electum temere recuset, non ideo electionem irritam esse: solus Episcopus eligere, & ex his, inquam, aliisque palam est, consensum popularem, nec propriè electivum fuisse, nec semper necessarium. In electionibus ergo futuri Pastoris populus aut optabat tantùm petebatque, aut testimonium de vita & moribus eligendi ferebat exemplo non præcepto Apostolorum 1. ad Tim. 3. Act. 1. & 6. aut tantùm consulebatur: aut factâ electione populi consensus expetebatur, non quia necessarius, sed ne invitis Pastor obruderetur. (a)*

Advertit verò Baronius ad Annum CCCLXIX. tunc postulationem populi pro legitima habitam esse, cùm suffragia ordinatè per Artificum sodalitia, & Nobilium familias inibantur, non verò si confusè turba conclamaret. Sic ergo populus optabat potius, quàm eligebat.

Alia ratio Clericorum, & Episcoporum Provincialium fuit, qui

(a) Quæ omnia probantur ex c. 1. d. 62. c. nôsse d. 63. c. vota. d. 63. Cypr. epist. 33. Athanas. aliisque supra cit.

verè eligebant. De his ita statutum fuerat, ut cathedrâ Episcopali vacante Metropolitanus Synodum Provinciam in Civitatem, cui Episcopus præficiendus erat, indiceret, ibique Episcopus à Clero eligeretur, populo consensum, aut testimonium dante. Oportebat verò Episcopos aut omnes convenire, aut si non possent, tres saltem unâ cum Metropolitano; reliquis, qui aberant, scripto saltem suffragium dantibus, aliter facta electio pro nullo habebatur. (a) Cùm verò tempus, & experientia docuissent, magno Ecclesiarum damno, Synodos Provinciales expectari, (quæ nec facile, nec citò cogebantur,) & electiones differri, Synodi Provinciales auctoritate summorum PP. omitti cœptæ, Clero (oprante tamen populo) potestas eligendi data, à quibus decretum factæ electionis Metropolitano transmittebatur, & hic causâ maturè discussâ electionem aut admittebat, aut rescindebat. (b) Petrum de Marca Archiep. Paris. de Concord. Sacerdotij, &c. lib. 3. c. 8, n. 6. Erat etiam Metropolitanus officium, vacanti Ecclesiæ Episcopum, quem *Visitorem*, aut *Interventorem* vocabant, submittere, qui electionem promoveret, curaretque partium studiis, & discordiis longè submotis suffragia liberè conferri, eo fore modo, quo apud Athenienses popularibus suffragiis prædri præponebantur, teste Julio Polluce lib. 8. de Officio Interventorum (a)

Cœpit paulatim etiam populus ab electionibus removeri, ut patet ex legibus à Justiniano latis L. 42. C. de Episcop. & Novellâ 123. cap. 7. §. 137. cap. 2. ubi statuitur, ut Clerici & primates tres nominent, & existis unum Metropolitanus eligat: tandem omnis ad electionem accessus partim consuetudine, partim latis Canonibus populo prohibitus est, ut patet ex cap. 51. de elect. cap. 2. de judic. cùm enim modus eligendi sit juris merè humani, mutari pro necessitate potuit. Apostoli quidè electiones non soli, sed corâ tota congregatione instituebant, ut habetur in Act. c. 1. 6. 13. & ideo S. Cyprianus Epist. 68. scribit, traditione divinâ, & Apostolicâ observatione indictum esse, ut Episcopi coram plebe eligerentur, non quod hæc præcepti divini Apostolici fuerit, (nec enim quidquid Apostoli observabant, jus & præceptum erat,) sed quod moris & exempli. Ratio velò populum excludendi multiplex fuit; quòd videlicet aucto fidelium numero convocari sine gravi difficultate,

(a) Vide passim d. 63. & Concil. Sardic. can. 5. Laodicen. can. 13. Nicæn. c. 4. & 6. Antiochen. c. 19. (b) Vide epist. Leonis PP. apud Grat. c. 36. & c. 27. d. 63. & c. 1. d. 62. (c) Vide S. Greg. I. Reg. ep. 19.

& tumultu vix posset; quod discordiis ac partium studiis usque ad rixas, & bellum cædésque scinderetur: quod affectu plerumque & favore non merito vota conferret: quod potentiorum, qui Episcopatus aut sibi, aut suis, affectabant, metu & præmiis facile vinceretur, nec tam eligeret, quam venderet: quod invitos ad dignitates compelleret: quod unius Ecclesiæ Episcopos ad aliam vocaret, *ut habetur in c. Osus. 2. de Elect. & denique, ut dicitur l. ad bestias. 31. ff. de pœn. l. Decurionum. 12. §. 1. C. eod.* quod iudicium vulgi inconstans sit & varium, & ideò vanæ voces populi non sint audiendæ.

Principes quod attinet, res sic se habet. Negari haud potest, jam primis Ecclesiæ annis, cum pace fidelibus reddita, & Constantino rerum potito, illa suis legibus vivebat, gravissimè vetitum esse, ne Episcopi fierent, qui non à Clero electi, à populis expetiti, solâ Principum voluntate promovebantur. Sic expressè habetur inter canones Apostolicos *c. 29. (alias 31.) & can. 3. Concilii Nic. 2.* quod etiam canonem Apostolorum adducit: *& act. ult. Concilii Constantinopolit. 4. & Octavi Oecumenici*, in quo monita sunt cædros æternæque memoriâ digna, quæ à Basilio Augusto sunt ad Patres Concilii & Laicos perorata. (a) Non ideò tamen Principum consensus negligebatur, cum in quamplurimis Episcoporum electionibus videre sit Principis nutum expetitum esse, idque aut diuturnâ consuetudine, aut honestate, aut etiam aliquo jure inductum est; cum enim sacri canones ex populorum votis Episcopos eligi volent, quanto magis ex voto Principis, qui caput & apex est Republicæ? Sic Joannes Chrysostomus ex voluntate Arcadii Imp. Epiphanius ex Justinii, Menas ex Justiniani, Nicetius Episcopus Lugdun. ex Regum Francorum; sic denique quamplurimi alii ex aliorum Principum assensu nutuque electi sunt. Immo cum magna necessitas, aut metus civilium discordiarum premeret, Episcopi jus eligendi ipsis Imperatoribus demandabant, & istorum præcepto tota electio stabat. Exempla sunt illustria in Nestario, Proclo Patriarchis Constantinopolitanis, Imperio Theodosiorum electis. (b) Elegans etiam hujus rei exemplum est apud Theodoricum *l. 4. c. 6. Baron. ad Annum CCCLXXIV.* ubi cum Auxentio Episcopo Mediolanensi è vivis sublato, ingentes futura dif-

(a) Vide Spondanum Anno DCCCLXIX. a. 9.

(b) Vide Sozom. l. 7. c. 8. Soz. lib. 5. c. 8. & l. 7. c. 29. & l. 7. c. 30.

ræ diffensiones præviderentur, Arianis & Catholicis pro novo Antistite pugnaturis, Episcopi Orthodoxi Valentiniano Imperatori hanc provinciam eligendi Pastoris imponunt, illius Majestatem & potentiam Arianis objecturi, quam tamen modestissimè Augustus recusavit. Imò in hoc ipso necessitatis publicique periculi casu etiam Romanum Pontificem multi Imperatorum elegerunt, maximè cum schisma votis certantibus Ecclesiæ imminere, neque tunc proprio jure Imperatores, sed delegato utebantur, & nomine ac voto Cleri populique; sic à Valentiniano cum Damaso in schismate Ursicini: ab Honorio cum Bonifacio in schismate Eulalii: sic cum aliis Pontificibus factum: supra etiam notavimus, mortuo Auxentio Episcopo Mediolanensi, cum ab Arianis schisma timeretur, partes eligendi ab Episcopis Orthodoxis Valentiniano Imperatori esse impostas. Immo in Concilio Lugdun. 2. Imperatoribus aliisque Principibus sæcularibus potestas à Pontifice & Concilio demandatur curandi, ut quæ de summo Pontifice deligendo statuta sunt, executioni dentur. (a) Cùm ergo Principes sæculares avertendo schismati, extremaque Ecclesiarum calamitati electionibus Pontificum aliorumque Antistitum se immiscebant, jure non proprio utebantur, sed à Clericis delegato, immo ab ipsa natura, quæ in tali casu Principibus, tamquam Advocatis & Protectoribus Ecclesiæ jus eam defendendi permittit. Illud verum est, intra limites Principes non stetisse, sed ultra provectoros esse, necessitate in moram conversâ. Id verò manifestè ut appareat, rem totam à suis principiis, & per annos singulos repetemus, est enim maximi momenti, & quam vix ab aliquo rite pertractatam invenies. Ergo

Anno CCCLV. Primus Constantius Imperator Arianus, quod ne ab Ethnicis quidem tentatum fuerat, Liberio in exilium pulso, Felicem II. Cathedræ Romanæ imponit.

Anno DXXVI. Theodoricus Italiæ Rex æquè Arianus, Constantii exemplum imitatus, Felicem IV. Pontificem jubet, & paulo post qui triginta tres annos felicissimè regnaverat, in præmium usurpatæ, præter alia scelera, potestatis miserrimè extinguitur.

Anno DXXXIII. Athalaricus Italiæ Rex non contentus

(a) Vid. cubiq; de elect. lib. 6. §. præterea.

electionum confirmationes sibi vindicare, certam insuper pecunie vim Pontifici Rom. aliisque sue ditionis Episcopis imponit.

Anno DLV. Justiniani Imperatoris non assensu tantum, sed etiam promotione extincto Vigilio, Pelagius Pontificatu donatur, & deinceps exemplo ab Arianis ducto, pecunia electis Pontificibus imperatur, non aliter confirmationem obtenturis. Ad eam cupiditas lucri ne piissimo quidem Principi pepercit. Doluit vehementer hanc Romanæ Ecclesiæ miseram conditionem Gregorius M. *dirósque persecutores ac regio nomine indignos* appellavit, qui hæc molirentur, ut videre est in *Psalm. 4. pœnit.* & tamen cum alium Pontificatum evadendi aditum non haberet, Mauritio Imperatori idem Gregorius supplicat, ne sui electionem à Clero populoque factam admittat; quod cum non impetraret, pecuniam solvit, & caput intulæ submisit. (a) Interim dum ab Imperatore consensus expectabatur, electus Papa officio abstinebat, & Ecclesia à quatuor Vicariis, inter quos electus, curabatur. (b)

Anno DCLXXXI. Constantinus Pogonatus dato ex Concilio 6. Oecumenico ad Agathonem Papam diplomate remittit, pecuniam hæctenus pro confirmatione solvi solitam, salvo tamen jure confirmandi.

Anno DCLXXXIV. Idem Constantinus Benedicto II. necessitatem petendæ Constantinopoli confirmationis remittit, sic tamen, ut confirmatio ab Exarchis, qui nomine Imperatorum Italianam gubernabant, peteretur. Id videtur testari Anastasius in vita Cononis Papæ, qui post Benedictum II. Anno 686. electus est; Baronius tamen repugnat ad *Annum 686.*

Anno DCCLXXIV. Adrianum I. Carolo M. jus tradidisse eligendi Papam omnesque Episcopos investiendi, scribit Sigebertus Monachus Gemblacensis in Chronico, qui post Annos cccxxxviii. scripsit; recitat hoc privilegium Carolo concessum Gratianus in *c. Hadrianus 22. d. 63.* Verum præter Baronium & Spondanum ad Annum DCCLXXIV. Sigebertum egregiè confutat Petrus de Marca Archiep. Paris. *l. 8. c. 12.* Sed quidquid de veritate hujus privilegii sit, certum videtur, aut à Carolo non acceptatum, aut renuntiatum illi fuisse, cum ex testimonio Flori Magistri Carolo contemporanei, quem-

(a) Vide Gregor. Turon. l. 10. c. 1. & Joan. in Vita Gregor. l. 1. c. 39.

(b) Vide Bedam 2. hist. Anglic. 19. Baron. ad Annum 590. & 650.

quemque Walafridus in carm. ad Agobardum Archiepisc. Lugdun. magnis laudibus affecit, constet, sine ullo Principis consensu Papam tunc temporis eligi solitum. Verba Flori sunt in fragmento de elect. ex editione Papirii Massoni aq. Balluzium in notis ad Agobardum p. 152. operâ Agobardi. fol. 414. Petrum de marca cit. n. 4. Spondanum ad Annum DCCCXIII. In Romana Ecclesia usq. ad presentem diem cernimus absq. interrogatione Principis solo dispositionis Divina judicio, & fidelium suffragio legitime Pontifices consecrari. Ipse Carolus tantum abest, ut sibi electiones Episcoporum adscripserit, ut potius publico diplomate eas liberas, & ex canonum præscripto à Clericis fieri decreverit, ut expressè habent capitularia Caroli, & Ludovici Imp. lib. 1. c. 84. & c. sacrorum canonum 34. d. 53. Lupus Ferrar. in epist. 81. (hic ex Monacho Benedictino in aulam Ludovici Pi Imp. translatus fuerat.) Totum jus Episcopos nominandi Imperatoribus, & Regibus Franciæ non ex privilegio Hadriani, sed Zachariæ Pontificis ob temporum calamitatem, quibus Laici palam passimque Episcopatus involabant, unice derivat, nullâ factâ mentione hujus privilegii ab Hadriano concessi, quod utique nunquam omisisset, utpote & recentius, & amplius. Ipse Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Anno DCCCLXXXIV. data Episcoporum in Regno Longobardico electiones à Clero populoque factas solus confirmat, & de Ecclesia Ravennate idem manifestè apparet ex epistola ejusdem Hadriani Anno DCCCLXXXVII. ad Carolum scripta. Ex quibus omnibus palam est, privilegium illud à Sigeberto consignatum, aut fictum, & nunquam Carolo concessum esse, aut nunquam acceptatum; fatetur etiam Maymburg. l. 10. de l' Arianisme f. 155. Hincmarus tamen Episcopus Rhemenfis epistolâ ad Carolum Calvum, Florus in Frag. cit. de Elect. onibus, Spondanus ad Annum DCCCXIII. n. 7. fatentur, consensum Regium in electionibus Episcoporum consuetudine inductum, & necessarium fuisse, mittique Visitatorem à Principibus solitum, qui curaret in electionibus omnia canonicè peragi, idque tunc temporis necessarium omnino fuit, competentium ambitione omnia vi, metu, ac largitionibus miscente, ex qua ipsa causa executio eorum quæ pro electione Pontificum statuta sunt, Principibus sæcularibus committitur, in Concilio Lugdunensi 2. inc. 3. de elem. in 6. sed de electionibus Episcoporum postea.

Anno DCCCXVII. Ludovicus Pius Imperator in celeberrimo

G

rimo & frequentissimo Conventu Aquisgrani electionem Romani Pontificis liberrimam reddit, eximitque ab omni consensu Imperatorum aut Præfectorum; nam antea Græcis imperantibus, consensus ab Exarchis petebatur (eâ solùm conditione, ut à Clero populoque peracta electione, Legati ad Imperatorem mitterentur, qui nomine electi Pontificis inter huic, & Imperatorem *amicitiam & charitatem* (verba sunt Ludovici) *ac pacem sociarent.* (a)

Anno DCCCXXIV. Lotharius Ludov. Imperatoris filius Romanam proficiscitur, schisma ob electionem Eugonii II. natum componit, & nequis electioni Romani Pontificis intersit præter eos, quos sacri canones admittunt, edicto verat. (b)

Anno DCCCXLVII. Leo IV. Pontifex renuntiatur, & Privilegium liberae electionis à Lothario Imperatore iterum confirmatum est, Leone reciproce obstricto, ut legibus imperialibus, cùm temporalia negotia agerentur, uteretur. (c)

Anno DCCCXCVII. Stephanus VII. potentiam Marchionum Tusciae solio imponitur. Hic mole Hadriani potius, divitiis, armis, & clientelis præpotentes, electiones Pontificum sibi per nefas vindicârunt. Nihil corruptis fictisque illis Pontificibus fædius visum, qui hoc tempore Vaticanum insedere. Alii pecuniâ promoti, alii vix pueritiam egressi, alii per mutuas carces, alii, quod supra pudorem & fidem est, meretricis arbitrio omnia Romæ potentiam & libidine miscantis; & tamen inter tot vitia causasque Romanos Pontifices averfandi, nullum tunc schisma in Ecclesia visum, omnibus in Vicario etiam indigno Christum adorantibus. Joannes enim X. à Marozia nobili, & præpotente scorto intrusus, & tamen à Clero, Populoque, majoris mali, & schismatis metu pro legitimo Papa receptus (quod etiam in aliis intrusis observatum) Berengarium Imperatorem coronat, ab Archiepiscopo Hamburgensi rogatus pallium mittit, ab Ordonio Rege Legionensi splendida Legatione honoratur; Legationem ab Orientalibus expetitam pro ineunda concordia Constantinopolim mittit; confirmat electionem Archiepiscopi Rhemensis, &c. Sic iterum Joannes XI. quamvis à scorto Marozia natus, intrususque, & deinde à Clero, & Populo communi consensu receptus, nihilominus Theophylacti Patri-

(a) Videlib. 1. Capitularium cap. 84. &c. ego Ludov. 30. d. 63. §. quando.

(b) Vide Sigon. de reb. Italiae ad ann. 825. Gretsch. c. II. Apolog.

(c) Vide c. 31. d. 63. & c. 9. d. 10.

Patriarchæ Constantinopolitani electionem confirmat, eidemque ac successori jus Pallii in perpetuum concedit, & à tota Orientali Ecclesia semper alias in schisma præcipiti, pro capite, summoque pastore agnoscitur. Ex quibus facilè intelligas verissimè à B. Leone dictum esse: *Petri Vicarium dignitatem etiamnum in indigno herede non deficere*: alius quippe est honor quæ personæ, alius qui officio debetur, hunc dignitati, illum virtuti dicamus.

Anno DCCCCLXII. Otto Magnus Romam intrat, Pontifici Romano, quæ ab Imperatoribus donata, à tyrannis verò ablata fuerant, restituit, sancitque, ut electio Romani Pontificis canonicè deinceps fiat, idque Clerus, & universa Nobilitas se facturam juramento promittat, nec ante electus Papa consecretur, quàm Legati ab Imperatore adveniant. Extorsit hanc legem tot jam annos cum ingenti totius Ecclesiæ scandalo, grassata tyrannorum potentia, Romanam Sedem opprimentium. (a)

Anno DCCCCLXIII. Otto M. Joannem XII. quod Adalberto Berengarii filio studeret, urbe pellit, & Romanos juramento adstringit, numquam præter voluntatem Imperatoris Papam electuros.

Anno DCCCLXIV. Leo VIII. Othoni Imperatori jus Pontificis, aliosque Episcopos eligendi, & investiendi donat, ut habetur *in c. 23. d. 63.* Synodalis hæc Leonis Constitutio extat apud Cranzium Metrop. Saxon. l. 4. c. 20. Sed multis ex capitibus falsi postulat, quod videlicet data habeatur tertio Calend. Maji; cum tamen ex Reginone illius temporis scriptore constet, Othonem expugnatâ Româ non Calend. Julii in ipsa Vigilia S. Joannis Baptistæ urbem ingressum esse, & synodo Lateranensi adfuisse: quod ponatur annus Othonis & Leonis secundus, cum tamen Othonis tertius, & Leonis primus fuerit: quod Episcopi, qui subscribunt, alii sunt ab iis omnibus, qui antea Superiori eisdem Ecclesiis regebant, & in synodo Rom. Joannem XII. exautorarunt: oportet ergo intra eund. annum repentinâ morte omnes sublato esse: & si hoc fingas, constat Joannem Episcopum Narniensem postea in Pontificem electum esse, retento nomine Joannis XIII. quomodo igitur Martinus Episcopus Narniensis in hac synodo subscribit, vivente adhuc Joanne eisdem

G 2 dem

(a) Vide Baron. ad hunc ann. & Gretsch. c. 20. Apolog. & c. 32. d. 63. cum seq.

dem sedis Antistite. Plura addit Baronius *adhunc annum*. Sed quidquid de veritate hujus privilegii sit, valere ex eo saltem capite non potuit, quod non à legitimo, sed Pseudopapa concessum. Leo enim viventibus adhuc Joanni XII. & postea Benedicto V. legitimis, verisque Pontificibus suppositus est, ob quam causam Dithmarus Episcopus Marleburg, ejus temporis nobilissimus scriptor *lib. 2. Chron.* testatur, exercitum Imperatoris sævissimâ peste, cum ingenti procerum & Antistitum clade; delerum esse; & hoc forsân causâ fuit, ut Ottônium sanguis & familia in tertio hæredê deficeret, nec ultra 65. Annos rerum & imperii potita sit, quamquam æterna credi debuisset, magnitudinem rerum, quæ ab Ottone M. gesta sunt, æstimantibus.

Anno M. XIV. Henricus I. Imperator dato regio, ex omnium statuum consensu, diplomate, liberam electionem Clero, populoque Romano restituit, reservatis tamen juribus sibi ab Eugenio, Leone, aliisque Pontificibus datis. *V. c. 32. d. 63.*

Anno M. XXXVI. Henricus II. cum exercitu in Italiam venit, indictaque synodo Gregorium VI. metu schismatis renuntiare cogit, cui successus omnium Romanorum consensu Clemens II. Gregorio inter alia crimini datum, quod nullo Henrici suffragio electus esset.

Anno M. LIX. Nicolaus Papa II. Henrico III. Imperatori in schismatis extincti præmium jus confirmandi Pontificis, jam à Cardinalibus electi concedit, quod si contingeret Cardinales aut factionibus aut tyrannorum potentiâ, aut aliâs impediri; ut ipsemet Imperator, ejusque Successores, Cleri & Cardinalium nomine, Pastorem Ecclesiæ darent. *V. c. in nomine Domini. d. 23.*

Anno M. LXI. Totius Cleri, Populique Romani consensu Alexander II. eligitur. Hinc ab Henrico IV. schisma, qui Cardinalium Antipapam Alexandro sufficit; nec enim Pontificem eligi potuisse dicebat, Imperatore aut ignaro, aut invito. Diu schismate conflictata est Ecclesia, sed vicit totius orbis Christiani sententia, Alexandrum pro legitimo Pastore venerantis. Conquerenti Annoni Archiepiscopo Colonienfi in Concilio Mantuano, quod absque mandato, assensuque regio Alexander electus esset, responsum ab Hildebrando Archidiacono, aliisque Cardinalibus; nullum Imperatoribus in electione Pontificum

Quid jus Regaliæ, quæ illius origo, &c. 53

jus esse, sacris Canonibus id expressè vetantibus. Vide (a)

Anno M. LXXIII. Eligitur Gregorius VII. qui qualis, quantusque fuerit, non ex virtutibus, non ex vitæ innocentia, non ex miraculis, non ex historicis illorum temporum, sed ex testimonio Henrici IV. implacabilis Gregorii hostis desumptum velim. Gregorius ut primùm electus est, statim ad Imperatorem misit, qui electionem significarent, rogarentque, ne in illam consentiret. Imperator Gregorio rescribit, electionem ipsius in Romanum Pontificem calitus esse factam, neminem illo Pontificatu digniorem esse: non posse improbari à se, quod Deus comprobasset: eum Patrem & Benefactorem vocat; ab eo suorum peccatorum veniam petit, & denique totam epistolam elogiis implet, quam reperies inter epistolas Gregorii VII. *lib. 1. post epist. 29.* (b) Hic ergo est ille Gregorius, quo nemo infractius contra Reges, & Imperatores causam & libertatem Ecclesiæ sustinuit, aded ut dubitari de nimio rigore posset, nisi cælo teste absolutus esset. (c)

Anno MC. XIX. Callistus II. in synodo Rhemensi, (cui 426. Patres & Ludovicus Crassus Rex Francorum adfuit:) ex omnium Patrum voto jus investiturarum Laicis, & Principibus interdicit, & Henricum Imperatorem anathemate terit, quadringentis viginti sex facibus simul extinctis, quas Patres manu gestabant. Verba Canonis sunt: *Investituram Episcopatum, & Abbatiarum, aut quarumlibet Ecclesiasticarum possessionum per manum Laicam fieri penitus prohibemus.*

Anno M.C. XXII. Romæ generale Concilium, & supra trecentos Episcopos frequens in Laterano habitum, ubi tandem Henricus Imperator ad officium rediit, absolutusque est; libertas electionum Episcopaliū, & præsertim Pontificia, post certamina tot annorum, reddita; investituræ quoad spiritualia abolitæ, & pax tandem reducta. Laus tanti operis, & à quingentis annis agitati Callisto II. Pontifici Max. debita. Ab hoc tempore pax inter Sacerdotium Regnumque sancita, & jacta illius altissimæ quietis fundamenta, quæ Romani Pontifices modo fruuntur. Electiones Episcoporum extra Germaniam, præsertim verò summorum Pontificum, ab omni Principum assensu exemptæ, in Germania Clero quidem

G 3

permis-

(a) Acta Concilii Mantu. & Baron. ad annum 1064. (b) Vide etiam vitam Greg. & Maymb. l. 2. de la decadenz. fol. 227. (c) V. Leon. Officiis. l. 3. c. 53.

permissæ, sed tamen præfente Imperatore, e jusve Legatis, eâque conditione, ut à Clero electi ab Imperatore per sceptrum Regalia & feuda postea reciperent. Eventus ergo docuit, quæ pro Ecclesiarum libertate contra Imperatores Gregorius VII. tanto ardore molitus est, prudentiæ non temeritatis fuisse; nec enim vicisset Ecclesia, si Gregorius non pugnasset, hujus bellis, curisque tantum gloriæ & triumphis paratum est. (a) Ratio ob quam Principes ab electione Romani Pontificis exclusi, varia fuit; quod pecunia, non merita, spectabantur: nec enim Imperatores tot aliis curis belli domique impliciti, merita eligendorum aut cognoscebant aut curabant; quod illi præferrentur, qui Aulam sequebantur, & plus gratiâ aut comendatione apud Principem valebant: quid verò absurdius, quàm in aula castrisque Papatum mereri? quod Principis voluntas non tam votum, quàm imperium esset, & ita libertas eligendi calcaretur contra Imperatoris placitum nemine ausuro: nam si auderet, Principis offendendi metus erat, nec metus tantum, sed parata etiam vindicta: quod Imperatores Cleri consensu non starent, sed omnium approbatione electis, alios Pseudopontifices opponerent, sicque civili bello in Ecclesiam grassante, omnia sacra & profana, eade sacrilegosa darentur: quod cum forma electionis sit humani juris, & experientia docuisset, expectato Principis assensu, Ecclesiam miserimè confluctari, supremi Pastoris officium & cura fuit, electionis formam mutare, & malo aliâs immedicabili remedium afferre: quod denique & Patrum & Imperatorum decretis sanctum sit, abusu privilegia amitti; maximè cum Principes non tam hoc privilegio exuti sint, quàm sponte abstinerint, eique non solum in Conciliis Rhemenfi, & Lateranensi, sed etiam in comitiis generalibus Wormatiæ habitis renuntiaverint, communi Henrici IV. omniumque Imperii statuum consensu, ut videre est locis supra citatis. Istud etiam in hoc argumento memoria & notatu dignum est, omnes ferè Imperatores Regesque, quotquot jura electionis Romanæ turbârunt, aut infelici morte extinctos, aut aliâs præfenti supplicio pœnas dedisse. Constantius spectris, umbrisque mortuorum ante oculos errantibus, & mæstitiâ diu confectus, & à Genio Tutelari quem discedentem vidit, desertus, corpore tandem

instar

(a) Vide. T. X. Concilior. Edit. Paris. Siggerum in Ludov. V. Abbat. Ursperg. Baron. Spondan. ad hunc annum; & Maymburg. de la cadenz. lib. 4. d. 392.

instar foculi ardente, quo tangentium quoque manus urebantur, in febrî exinguitur. Idem fere Theodorico Regi finis. Athalaricum Regem in ipso juventutis flore, sextum decimum ætatis annum agentem morbus absumpsit. Justinianum prius in hæresi lapsum, & immortalitatem sibi promittentem, in ipso persecutionis impetu, quam Orthodoxis parabat, mors improvise occupavit. Ottonis Magni posteritas variis cladibus afflictæ est, & in primo nepote deleta. Henricus II. intempestivâ morte anno ætatis nono supra tricesimum excessit: diu inter demonum manus colluctatus, ejus animam expetentium, vix tandem precibus B. Laurentii, quem eximie coluerat, subtractus periculo est. (a) Henricus IV. à filio perduelli ditutunum carcerem passus, imperio exutus, in exilium actus, mortem quotidie à veneno & ferro ante oculos oberrantem cernens, Leodii tandem vitam infelicem absolvit: Anonymus tamen apud Abbatem Urspergensem ante exitum pœnituisse tradit, acceptæque factorum veniâ cum Ecclesia in gratiam rediisse, sacrumque epulum libasse. (b) Henricus V. continuis fere bellis afflictus, diris percussus, tandem, nullo masculo hærede relicto defungitur, & ita imperium ab Alemannis ad Saxones transit, Lothario III. Saxoniarum Duce à Proceribus electo.

Anno MCC. LXXIV. Concilium Lugdunense II. à Gregorio X. celebratum, in quo totum jus Pontificem Romanum eligendi solis Cardinalibus, exclusis non tantum Principibus, sed etiam populo, collatum. (c) Sciendum enim est, fuisse longissimo usu receptum, ut electionem Romani Pontificis votum & optio Romani populi præcederet, quod expressè S. Cyprianus testatur *epist. 4. & epist. 52.* & videre est in omnibus fere summorum Pontificum antiquis electionibus, idque exemplo Eleazari, quem Deus coram universo populo consecrari Pontificem jubet; & Apostolorum *Actorum 1. & 6.* Qui mos diutissime observatus est, ut apparet in electione Alexandri III. qui Anno MCLIX. Pontifex communi Clericorum, populi que voto renuntiatus est. Imperitè, sed more suo, Novatores ab exemplo Apostolorum, utriusque Ecclesiæ, divinum præceptum deducunt: nec enim aut Christi aut Apostolorum exempla in præceptis sunt, aequumque quàm multa

(a) Vide Baron. & Spondan. ad Annum MLEVP. (b) Vide etiam Maymb. de la decad. l. 4. f. 352. (c) V. c. ubi. 3. de elect. in 6. §. præter. & §. ceterorum.

multa præcepta ipsi offenderent? usus Ecclesiæ in iis, quæ ad fidem non pertinent, mutari potest, debetque, ut necessitas exigit, præsertim auctoritate Ecclesiæ: & mirum est à Novatoribus usum, moremque fidelium allegari, & pro præcepto urgeri, cum ipsi nullis Ecclesiæ præceptis, nullaque traditione stringi velint. (a) Ubidoceat in iis, quæ ad fidem non pertinent, sed ad solos mores, penes Ecclesiæ arbitrium esse, ut alias & alias leges statuat, & antiquis abolitis novas sufficiat: cum enim leges humanæ moribus, temporibus, utilitati, aliisque circumstantiis aptari debeant; sicuti ista mutantur, ita & leges mutari oportet, alioquin quæ prius salubres, postea rebus mutatis noxiæ evadent; nam & medicus, mutatis in corpore humano morbis, mutabit medicinas, numquam eodem remedio contrariis malis profuturo; quod nisi faciat, non tam curabit, quam perdet, & quæ prius fomenta, postea venena fient; & hæc est illa serpentis prudentia nobis à Christo in Evangeliiis commendata: verno enim tempore appetente, hausto feniculi succo, senectam & antiquitatem exiit, & in novam membranam transit; sic prudens, cum tempus & res poscunt, non dubitabit antiquis legibus novas supponere.

Ex hæctenus de Romanorum Pontificum electione dictis, facile conijcias, quæ Episcopaliū electionum conditio fuerit; quis enim dubitet Principes sæculares, qui tantum sibi juris in Papam sumebant, multò plus in Episcopos sumpsisse? ergo vix aliquas in Germania, Gallia, Hispania, electiones Antistitum reperias, quæ non ex Principum aut consensu, aut voto, aut imperio fierent, quamvis ut supra notatum, id graviter Canones prohiberent, cum Principum voluntas pro imperio esset, imperium verò pro necessitate, sicque electionum libertas pessum ibat. Vide multa exempla electionum regio consensu aut imperio factarum apud Gregorium Turonensem. (b) Huic malo ut Concilium Parisiense III. mederetur, edidit Anno DVII. can. 7. quo vetabantur electiones regio imperio violari, & à Rege electi omnino sacerdotiis arcebantur: Anno tamen DXLIX. Concilium Autelianense V. licet can. 11. electiones Episcoporum solis Clericis, & populo concedat, vetetque, ne Principes ad *consensum faciendum*

(a) Vide S. Augustin. l. 2. de Baptism. contra Donatistas. c. 3. & 9.

(b) lib. 4. c. 7. & 11. & c. 15. & 1. c. 47. & 1. 6. c. 39. & 1. 3. c. 1. & 1. 8. c. 23.

dum (verba sunt Concilii) *cives aut Clericos, quod dici est nefas, inclin-*
nent: canon tamen 10. approbationem electionis Regiæ voluntati
 permittit. Idem in Concilio V. Parisiensi Anno D C X V. & edicto Re-
 gis Clotarii confirmatum, sicque consuetudo in jus & legem verla.
 Idem quoque jus Regibus Hispaniæ (nam Gothorum Reges nomi-
 nationem Episcoporum jam olim sibi vendicaverant) in Concilio
 Toletano XII. can. 6. aut collatum, aut confirmatum est Anno
 D C L X X I. habetur is canon apud Gratianum *can. 25. d. 63.* Viden-
 tur Reges Galliæ Hispaniæque exemplum à Græcis Imperatoribus
 accepisse, qui multum in Electionibus Patriarcharum, aliorumque
 Episcoporum sibi tribuebant, & exempla, historiam Ecclesiasticam
 legentibus, passim occurrunt. Septimo sæculo labente Martellus re-
 rum in Francia potitus, unà cum aliis juribus Ecclesiasticis etiam ele-
 ctiones sibi adscripsit; maximè Clericorum palatinorum, ut videre
 est apud Lupum Ferrat. *epist. 81. 98. & 99.* Quæ res & Martello fa-
 talis fuit, & Ecclesiæ, tantâ rerum omnium inductâ confusione,
 tantâ morum corruptelâ, ut Episcopatibus laici fruerentur, teste S.
 Bonifacio *epist. ad Zachariam Papam, & Hadriano I. in privilegio Ec-*
clesiæ Rhemensis dato apud Flodoard. Huic malo ut mederetur Zacha-
 rias Papa, Pipino Francorum Regi privilegium dedit, ad omnes Re-
 gni vacantes Ecclesias, Episcopos nominandi. Id expressè testatur
 Lupus Abbas Monasterii Ferrariensis apud Senonas in Galliis in *epist.*
 ad Amulum Archiepiscopum Lugdunensem: est verò epistola 81. ad-
 ditque causam concessionis, *propter temporis acerbitatem*: testatur
 etiam Johannes X. PP. epistolâ ad Herimannum Coloniensem Anno
 D C C C X X I. ubi, *sicut priores suos Antecessores, nostrorum Antecesso-*
rum auctoritate, Episcopum per unamquâmq; parochiam ordinare proba-
biliter statutum est, ita ut Carolus Rex faciat ordinando statuimus. Fate-
 tur etiam Maymburg histor. Iconoclast. f. 259. l. 2. & præsertim Florus
 cognomento Magister, Diaconus Ecclesiæ Lugdun. omnium ore lau-
 datissimus: hic in fragmento de electione (quod circa annum D C C X X.
 scripsit, ediditque post Papium Massonû Stephanus Balluzius, & habe-
 tur ad calcem operum S. Agobardi) *omnium, inquit, Ecclesiarum Anti-*
stites absque nullo consulto mundana potestatis à temporibus Apostolorû, &
postea per annos fere 400. ordinatos fuisse constat. & infra. quod verò in
quibusdam Regnis postea consuetudo obtinuit, ut consulto Principis ordi-
natio Episcoporû fieret, &c. Est quoq; celebre testimonium Palchalis II.

H in pri-

in privilegio investiturarum Henrico Imperatori concessio, apud Malmespuriensem *l. 5.* & della Marca *l. 8. c. 20. n. 4.* ubi conceptis verbis hoc privilegium summis Pontificibus adscribitur. Id verò privilegium varias ob causas Regibus Francorum à Zacharia concessum; quòd calamitas temporum id exposceret, potentioribus laicis Episcopatus involantibus, qui non aliter quàm Regiâ potestate coërceri poterant: quòd Pipini ingentia in Ecclesiam Catholicam, Sedemque Romanam merita essent, quibus meritò præmium aliquod debebatur: quòd longâ consuetudine Regius consensus jam olim interpositus electionibus esset, & consensus jam fere in imperium transisset. Prudentis ergo consilii fuit, concedere quod prohibere non poterat, necessitate in legem & præmium versâ. Hoc ergo jus & privilegium in Pipini successores propagatum est; enimverò ante privilegium Zachariæ Reges non jure, sed factò eligebant; nec electioni aliud præter consensum accommodabant.

Anno DCCCXVI. Ludovicus Pius Pipini Nepos Aquisgrani in celeberrima synodo, ad Episcoporum preces, id ardentè expetentium, electionibus veterem usum, canonicam libertatem restituit, permisitque Episcopos ex Cleri, populique consensu eligi. Sic habetur *l. 1. capitular. c. 48.* Eodem decreto Ludovicus vetuit, ne, quòd fieri solebat, sacerdotia muneribus emerentur, qui turpissimus quæstus à Theodorico Gothorum Rege inductus est, teste Gregorio Tur. *de vit. patr. c. 3.* adèd ut non Imperatoribus & Regibus tantùm, sed etiam Episcopis ordinantibus pecunia solvenda esset, idque vario prætextu, Enthronismi, Emphanias, Pastilli, &c. unde Enthronistica, & Emphanistica vocabantur; quorum modus à Justiniano in Patriarchis reductus fuit ad 20. libras auri; in tenuioribus Episcopatibus ad 300. vel 200. solidos. (a)

Quamvis verò Ludovicus Imperator libertatem eligendi Episcopos Clero reliquerit, non ideò tamen necessitatem Regii assensûs videtur remisisse, ut apertè constat ex iis, quæ Florus loco citato, Concilium Paris. Anno DCCCXXIX. celebratum *l. 3. c. 22.* quòd habetur *Tomo 3. Concilior.* Hincmarus *epist. 12.* Patres in synodo apud Theodonis Villam Anno DCCCLIV. Joannes PP. X. *ep. ad Herimannum Coloniensem* Anno DCCCXXI. Flodoardus *l. 3. Histor. Rhem. cap. 35.* Frodoardus in Chron: Anno DCCCCLXII. testantur; & deniq; Sigierius in

(a) Vide Novell. 123. c. 3. & c. 16. & l. si quemquam. Cod. de Episc. & Cler.

rius in vita Ludovici Grossi, ubi scribit in Conventu Catalauni habito, Archiepiscopum Trevirensis coram Paschali II. & Ludovico Rege testatum esse, à tempore Gregorii M. antequam electio publicaretur, admoneri Imperatorem solitum; cui si electus placeret, tunc demum electionem vulgatam fuisse, & Episcopus consecratus Imperatorem adibat, petebatque Regalia, quæ cum per anulum, pedumque accepisset, homagium Cæsari præstabat. Assensus tamen, aut voluntas Regia nullam inducebat necessitatem eligendi quem Rex optabat, ut eleganter, prolixèque docet Hincmarus loco cit. nec omisso Principis assensu irrita electio reddebat, sed tantum litibus ac discordiis exposita, teste Floro citato, & tunc quoque suas partes Pontifices Romani interponebant, quod fatetur Petrus de Marca. (a) Hic status electionum fuit usque in Annum MCCCXII. quando in Concilio Lateran. sub Callisto II. Pont. Max. electiones Episcopales in plenissimam libertatem assertæ, & ab omni Regio assensu exemptæ, salvâ tamen Regibus feudorum & Regalium investiturâ per sceptrum faciendâ. Anno tandem MDXV. post insignem ad Marignanum victoriam, cujus merces & præmium Ducatus Mediolanensis fuit, Franciscus I. Galliarum Rex cum Leone X. Bononiæ congressus, abolitâ Pragmaticâ sanctione, tot discordiarum matre, Concordata iniit, quibus jure eligendi à Capitulis avocato, integra facultas ad Episcopatus vacantes nominandi, Regi concessa est; jus tamen electiones & nominationes confirmandi Papæ reservatum. Eadem Concordata in Concilio Lateranensi sess: 2. lecta & approbata sunt, ac Concilii auctoritate firmata. Pragmaticam hanc sanctionem consensu Ecclesiæ Gallicanæ Carolus VII. Galliarum Rex Anno MCCCCXXXVIII. ediderat, quâ decreta Concilii Basileënsis recipiebantur, illa in primis, quibus libertas electionum reddebat, & gratiæ expectativæ, & Beneficiorum reservationes vetebantur. Sæpe in hanc Pragmaticam Roma declamavit, irritò semper conatu. Pius II. Ludovici XI. primus animum flexit, evicitque, ut Pragmaticam aboleret, sed repugnante Parlamento, nec finem querelis ponente, iterum Pragmatica valere iussit, iterum in usum deducta. Conati sunt quidem Sixtus IV. & Julius II. illam evertere, sed nullo eventu; donec inter Leonem X. & Franciscum I. conventum est. Doluit enim verò Clerus Gallicanus hac

H a

con-

(a) lib. 8. cap. 16. num. 6.

conventionem, seu Concordatis libertatem eligendi sibi ademptam, & ideo ad futurum Concilium generale provocavit. (a) Sed vix est, ut aliquid hac provocatione sperare possit, concordatis in Concilio Lateranensi confirmatis, quod Concilium pro generali Reges Galliarum etiam habuere, & publice professi sunt, ut ex actis Concilii patet, & ad illud Ecclesia Gallicana sæpe vocata, multumque expectata est, submotis, quæ obtendebantur, impedimentis. Multiplex ratio Regem ad hanc cum Pontifice conventionem movit: quod gravissimo bello cum Carolo Imperatore implicitus mallet Pontificem amicum, quam hostem habere: quod Ecclesiam Gallicanam sæpius ad Concilium vocatam, nec tamen comparente, timendum erat, ne Patrum suffragiis Pragmatica damnaretur, sicque aut invitus causam caderet, quod & damni & dedecoris plenum erat, aut perpetuis litibus, ac schismate, cum Romanis Pontificibus collideretur, quod eo potissimum tempore, cum à Carolo sævissimum bellum instaret, omnino fugiendum: prudentis ergo Consilii fuit, tempestatem præoccupare, navigio in tutum, nec sine spoliis, recepto; iis enim concordatis jus omne electionum lucrabatur, nec leviores Pontificem causam movebant: Cum potentissimo Rege, eoque & victore, & vicino, recepto Mediolano, pacem jungebat: Annatas à Concilio Basileensi vetitas lucrabatur: Pragmaticam sanctionem, toties irritoque conatu, à summis Pontificibus appetitam debebat, & tandem Concilium Basileense patrocinio florentissimi Regis exuebat. Nec Clerus Gallicanus de sublatis electionibus conqueri posse videbatur. Cui enim non posset Leo Papa id Francisco Regi concedere, quod jam dudum Zacharias Pipino, Clero Gallicano nihil contra moliente? quod si minus in Francisco meriti, quam in Pipino fuit, non minus tamen in Leone necessitatis. Deinde modicum id erat, quod per concordata Clero adimebatur; nam etiam ante concordata assensus Regis eligendis Episcopis necessarius erat, immo preces Regiæ ex præscripto Pragmaticæ sanctionis, electiones prævenire, & poterant & solebant. Quis verò nescit preces Regum pares imperio esse? juxta illud Taciti, & Aufonii: *Potentissimum impetrandi genus est, cum rogat, qui potest subere; tunc enim preces quidem sunt, sed quibus contradici non potest.* Nihil ergo concordatis, præter nomen electionis Clero ademptum, collatione ipsam dignitatum, precum ob-

(a) Teste de Marca lib. 6. c. 9. & c. 10.

dum erat ad significandam concessionem Episcopatum instituta, ut notat Baronius, & post illum Marca, l. 8. cap. 12. n. 7. Cum enim lege Salicâ (quâ solâ Reges utebantur) qui fundo aliquo, aut feudo, jure beneficiario, à Rege donabantur, in signum traditæ potestatis, baculum, festucam, aut aliquid simile acciperent, & secutis post annis, gladium etiam, aut vexillum; idem quoque ad Episcopos extensum, ut videlicet feuda, & Regalia Episcopatibus annexa, traditâ à Rege Cruce, annulôque, post electionem acciperet, & juramento etiam, quod homagium, vel hominum dicebatur, eidem Regi se obstringeret, id verò fiebat manu Episcopi in Regiam manum insertâ. Hoc ergo ritu investitura dabatur, quæ, ut dixi, Crucis annulôque traditione, & juramento constabat; & hoc modo investiti à Regibus reperiuntur, S. Rembertus Archiepisc. Bremensis à Ludovico Pio. S. Romanus Episc. Rothomag. à Clodovæo II. Vltanus Episcop. Vigornienf. à S. Eduardo. Ivo Carnotenf. à Philippo I. (a) Nec mirum videri debet hujusmodi investituris etiam sanctos acquievissè: id quippe in usum & morem transferat, & nondum summi Pontifices damnaverant, nec ad aliud spectare videbantur investituræ, quàm ad Regaliam & feudorum concessionem, non verò ad officium Episcopale, aut dignitatem spiritualem; & idèd à Callisto II. tandem in Concilio Lateranensi admittæ sunt; eratque in omnium oculis exemplum B. Gregorii, qui imperatam pecuniam adepti Pontificatûs præmium Mauritio Imp. solverat, id verò longè pejus investituris erat; sed necessitas vicit, nec pecunia idèd data, ut Pontificatum emeret, quem maximè fugiebat; sed ut occurreret peioribus malis, & ut Theologi loquuntur, *redimenda vexationis causâ*. Anno MXXXVIII. primus in Concilio Rom. V. teste Malmespurienf. in Wilhelmo I. Gregorius VII. investituris bellum indixit, easque & homagium Regibus præstari ab Episcopis solitum omnino vetuit, anathemate in Reges & Imperatores pronuntiato, qui illas darent acciperentve. Enimverò classicum hoc fuit, quo diuturnis & gravissimis bellis prælusum est, Ecclesiâ Romanâ Imperiôque diu multumque collisis. Causæ investituras delendi hæc à Gregorio prolata. *Eas ab Hadriano II. & Concilio Oecumenico VIII. can. 22. jam dudum proscriptas esse; Regum esse palatia & urbes condere, easque quibus vellent donare, non verò infulas & sacerdotia; hæc extra Regiam potestatem esse,*

(a) Vide Ivon. epist. 8. & 190. Matthæum Paris. in Eduard. & Aucuarium vitæ SS. Remberti & Romani.

solisque sacerdotibus commissa, non ergo quæ Regū non sunt, donari à Regibus posse; quid verò esse investituras, nisi Episcopatum donationes? à Regibus crucem, à Regibus annulum, à Regibus virgam pastoralem electis dari quid hac aliud, quam Episcoporum insignia esse? & quid aliud sit Episcopos facere, quàm hac conferre? cogi sacerdotum greges aulas & castra sequi, alioquin ignotos neglectosq; procul insulis haberi, iis solum admotis, qui Regium latus sequerentur, sicq; non merito, non virtuti, sed gratia tantum & obsequiis dignitates locari, immo, quod turpius & nefas dictu sit, Episcopos pecuniâ fieri, & velut in publico mercatu Ecclesias iis cedere, qui plus pretii obtulerint; sic fieri, ut sceleratissimi quicq; integerrimis ac probatissimis preferantur; quanto hoc Regum dedecore, Ecclesia contemptu, animarum periculo damnòq;? quo deinde vultu egregios hos Antistites ausuros Regibus obistere, quibus tot vinculis astringantur? populos monere, quos exemplis corrumpant? nihil aliud investituris agi, quàm ut disciplinâ Ecclesiasticâ penitus excisâ, & Reges frano, & Antistites reverentiâ, & populi verecundiâ peccandi careant: nullum ergo remedium tot malis superesse quàm ut fontes claudantur, unde illa proveniunt. Frustra verò tuendis investituris privilegia usumq; pratexi; primò enim privilegium nullum ostendi posse, quod enim illud? quando & à quo datum? deinde non plus firmitatis privilegio quàm legi esse, hanc verò, cum in publicam perniciem vertitur, aut plane extingui, aut saltem à legitimo Magistratu deleri posse, & tandem omni jure sancitum esse, ut abusu privilegia tollantur; abusum verò nullo temporis decursu muniri, & pestis more, quanto diuturniorem, tantò pejorem esse. Hæ fere rationes erant, quibus Gregorius investituras persequabatur. Opponebant ex adverso Principes. Duo in Episcopatibus spectari posse, & sacram dignitatem, & jura ac dominia temporalia; hac investituris, non illa à Regibus dari: nec enim tantum aut ignorantia, aut impietatis Regibus esse, ut sibi, quæ Dei sunt, usurpent. Si non erubescant Principes thesauros suos Regiâsque opes in Episcopos effundere, cur isti erubescant à Principibus accipere? & si accipiunt, cur nolint palàm profiteri? alterutrum eligendum Episcopis esse; aut investituras accipere, aut Regiis Patrimonii carere; hanc esse naturam feudi, nec posse aliâ conditione tradi. Nullum hætenus è tot reerò Pontificibus ausum hunc lapidem moliri, litemq; Regibus intendere, solum Gregorium post tot annorum decursus novam aciem instruere, pacemq; turbare: num ergo tot alii & sanctissimi Pontifices, aut oculis carebant, quibus hos abusus ac sacrilegia viderent, aut linguâ calamòque, quibus proscriberent? mirum ergo esse, aut illos non vidisse, quæ modo Gregorius

videat,

videat, aut Gregorio non probari, quæ illis semper probata sint. Si qui abusus huiusmodi investituras incurrant, paratos Reges opem omnemque operam illis purgandis polliceri; Gregorius tantum esse remedia præscribere, non defuturos suis partibus Principes, quorum æquè ac Pontificum intersit iis infulas imponi, qui Ecclesia æquè ac Regno dedecori non sint. Ceterum si omnia illa è medio tolli oporteat, quæ abusu aliquo fœdantur, parum esse Gregorio investituræ irasci, totum orbem vertendum esse, cum totus abusus scateat, prudentem agricolam sterilibus quidem aridisque ramis arborem purgare, non tamen excindere, alioqui peius: e medium periculo fore. Hæc Gregorio pro investituræ objecta ab illis sunt, qui Principum partes tuebantur, præsertim Ivone Episcopo Carnotensi. (a) Offensus vehementer est hæc epistolâ Urbanus II. eoque indignatio processit, ut Ivo de Episcopatu deponendo cogitaret, ut patet ex eisdem epistola 68. sed Urbano paullo post è vivis sublato, Ivo in gratiam cum Episcopatu rediit. Victor III. Pontif. Max. qui Gregorio successerat Anno MLXXXVII. in synodo Beneventanâ æquè sub anathemate Investituras prohibuit. Idem ab Urbano II. in synodo Claremontana repetitum Anno MLXIV. can. 16. adhibitum tamen temperamentum est, ut videl. Reges abstinerent tantum solemnitate annuli & virgæ pastoralis, aliàs jure suo uterentur. Ita colligitur ex epistola 60. Ivonis; constat verò, decretis Urbani synodique Reges Galliæ acquiescisse. Paschalis II. qui Urbano successit, constantissimè Investituræ oblectatus est, Anno tamen MCVII. post acie cum Henrico Rege Angliæ certamen ita conventum est, ut electi homagium quidem Regi præstarent, hic tamen nullum per baculum annulumque investiret. Sed multò gravior ab Henrico IV. Imp. tempestas in Paschalem incubuit. Hic Gregorii VII. & Urbani II. vestigiis insistens, repetitis Conciliis, Imperatoribus investituras abrogaverat, anathemate in Episcopos vibrato, qui illas à laicis reciperent. Henricus altâ dissimulatione iram contegere, & tandem rebus toto Imperio compositis, florentissimis copiis cinctus, inter quatuordecim equitum millia, in Italiam movere. Color expeditioni quaeritus, velle Imperatorem Romæ more Majorum coronari. Copiæ, quo iter commodius esset, bifariam per Tyrolim & Sabaudiam divisæ Mediolani convenerunt; hinc Romam progressæ sunt, expugnatis delictisque urbibus, quæ militem morari auderent. Pontifex ubi exercitum prope urbem vidit, suspicatus quod erat, obtentu pacis vim admoventi, Legatos mittit, pacemque his conditionibus impetrat; Imperator

(a) In epist. 65. ad Hugonem Archiepisc. Lugdun.

tor investituris cederet, Pontifici Romano vitam, libertatem, largitiones à Pipino, Carolo, Ottone aliisque Imperatoribus factas tueretur: Pontifex verò Imperatorem coronaret, juberetque Episcopos Regalia, feuda, ditionesque, quas à Regibus accepissent, restituere, solisque aris, ac fidelium oblationibus, ut olim in primitiva Ecclesia, contentos esse. (a) Subscriptum utrumque, conventumque in has condiciones; sed, ut eventus docuit, irrito effectu, Episcopis Germaniæ, quorum spolia petebantur, nunquam consensurus. Henricus Romam inuestus est, interque plausus communisque omnium voces eum Imperatorem & Augustum acclamantium, Vaticanum intravit: rogatus verò à Paschali, ut, quod jam prius sponderat, investituris palam cederet, cessurum se respondit, si Episcopi Regalibus feudisque abirent, quæ ab Imperatoribus acceperant; hic enim verò querelæ, strepitus clamorque Episcoporum negantium posse Ecclesias suas Pontificis Romani arbitrio spoliari, ipse prius provinciis Regnisque, quæ à Pipino & Carolo acceperat, renuntiaret, secururam exemplum Germaniam; hanc verò nudari, Romam tot Principum Regumque spoliis onustam, iniustum esse. Dum ergo mutuis altercationibus omnia complentur, jussu Imperatoris Paschalis abductus traditusque custodiæ; hinc mutua Germanos inter Romanosque cædes, Henricus in faciem ictus vix mortem evasit. Paschalis non tam carceris malorumque tædio, quibus flecti à sententia nunquam potuit, quam suorum querelis, metuque imprimis expugnandæ diripiendæque Urbis, paratæque schismatis, vinci se tandem passus, investituras Henrico cedit, eamque cessionem, & diplomate, & sacratissimo Eucharistiæ epulo, cuius unam partem ipse acceperat, alteram Imperatori tradiderat, obfirmat. Id Anno M.C.XI. factum. (b) Dicitur non potest, quam ægro ab omnibus fere Cardinalibus, & Episcopis animo hoc privilegium (quod ipsi privilegium vocabant) acceptum fuerit, adeo, ut Anno M.C.XII. in Conciliis generalibus Lateranensi, & Viennensi declaratum sit, irrita fuisse, quæ à Paschali gesta & concessa fuerant, utpote vi metuque, & contra Patrum Canonumque

(a) Vide epist. Pasch. 22. ad Henric. & Ghron. Cassin. lib. 4. cap. 37.

(b) Vide Wilhelmum Malmesburiensem l. 5. de gestis Reg. Angl. & Petrum Diacon. l. 4. & Baron. ad hunc annum,

nūmque sanctiones extorta. Immo non defuerunt in Galliis viri sanctitate & miraculis clari, qui assererent, non quidem ipsum actum investiendi hæresin esse; sed hæreticos videri, qui pertinaciter defenderent, Episcopos à laicis investiri oportere. Ii fuerunt inter alios S. Godefridus Episcopus Ambianens. S. Hugo Episcopus Gratianopolitanus, S. Bruno Episcopus Signinus, Joannes Archiepiscopus Lugdunensis, ac denique communi voto Patres omnes Concilii Viennensis. Errat ergo Maymburg, suoque more censuram præcipit, dum Brunonem Episcopum temeritatis accusat, quòd investituras hæresis notasset; qui enim temerarius; qui tot Patres virosque præclaros in Galliis, aut duces suæ sententiæ, aut comites habuit? immo totum Viennense Concilium? Ratio ob quam isti investituras hæresis postulabant, fuit, quòd Principes, cum Episcopos investiebant, anulum & crucem, seu virgam pastorem electis portigerent; hæc verò insignia esse non temporalis alicujus, sed Episcopalis & Ecclesiasticæ dignitatis, quam qui diceret posse à laicis conferri, utique pro hæretico habendus esset: esto enim Principes negarent, sed quod ad sacram dignitatem spectat, conferre velle; videbantur tamen aliud agere, quàm dicerent; quippe qui sacræ dignitatis insignia traderent; quemadmodum pro hæreticis semper habiti sunt, qui voces hominisi, & Christotoci usurpabant: quamvis se Catholicos esse dicerent, & hæreses Arianam ac Nestorianam execrari. Hæresis ergo non ex animo, qui occultus est, sed ex facto æstimabatur: rursus hæresin censebant eorum sententiam, qui dicerent, investituras toties ac tot Conciliis, summorumque Pontificum decretis veritas, nihilominus licitas esse. (a) Ipse Ivo Episcopus Carnotensis (b) negat quidem, sententiam investituras defendentium hæreticam esse, fatetur tamen schismati vicinam; cum tamen annulus, & virga signa sint ex sua natura indifferentia, nec investituræ Divino aliquo, sed humano tantum jure prohibita; potuisse illas, immo & debuisse à Paschali Pontifice Imperatoribus, majoris mali, & schismatis vitandi causâ, concedi. Hæc ferè sunt, quæ in hac celebri controversia utrimque magnaque animi contentione jactabantur. Paschalis factorum

(a) Vide epist. Joannis Archiep. Lugdun. quæ inter epist. Iyon. est. 227.

(b) epistol. 233.

pœnitens abire Pontificatu statuerat, sed permissus non est. Tandem in Concilio Lateranensi Anno M.CXVI. seipsum ignaviæ accusans, privilegium Henrico datum damnat revocátque, & investituras, eosque qui illas darent, reciperentque, perpetuo anathemate ferit, nullâ tamen Henrici mentione factâ, quem se nunquam excommunicatione percussurum, juramento promiserat. Paschali è vivis sublato, Gelasius II. omnium voto suffectus est, sed quòd palàm edixisset, se nunquam investituris assensurum, ab Imperatore Germanisque Romam pervolantibus gravissima passus, confectusque ærnmnis est. Successit Callistus II. à quo tandem, ut supra dictum est, pax Imperio & Ecclesiæ reddita est, electiones Episcoporum ab Imperatoribus ad Clerum translatae, ipsis verò Imperatoribus investituræ Regalium relictae, sic tamen, ut non per anulum pedumque, sed per sceptrum darentur. Ejusdem Callisti decreto abolitur jus homagii ab Episcopis præstari soliti; hujus solemnitas erat, ut Episcopus Regiæ manui suam supponeret, sicque fidelitatem juraret; juramentum enim fidelitatis jam olim in Hispania, Gallia, Anglia, & Germania ab Episcopis præstari Regibus solebat. (a) Hic ergo investiturarum ortus, progressus, exitusque fuit. P. Maynburg *lib. delle decadenze, f. 408.* Sanctum Anselmum Archiepisc. Cantuariens. imprudentiæ notat, parùmque rebus gerendis accommodatum dicit, quòd homagium Henrico Regi Angliæ præstare, ab eoque investituras accipere diu recusaverit. Verum quàm lubricæ sint hujus Critici censuræ, quàmque ad aulæ potiùs gratiam, quàm veritatis (quod in Ecclesiastico meritò displiceat) compositæ, tu ex historia cognosce. Anselmum Archiepiscopum Cantuariensem, quòd contra Guibertum Antipapam pro Urbano II. staret, Guillelmus Rex abire in exilium jusserat; Guillelmo extincto Henricus successerat, à quo Anselmus revocatur. Paulo pòst investituras accipere, Regique homagium præstare rogatus, negat se id facere, tot Conciliis, tot Pontificibus prohibentibus, posse; missurum tamen Romam, qui sensâ Pontificis perquirerent; Episcopos canonum custodes, non corruptores esse; quid Angliam,

I 2 quid
 (a) Vide Concil. Toletanum 16. & Duziacense (oppidum Provinciæ Rhemensis) ex Malmesb. l. 2. de gestis Pontif. Angl. & l. 3. videantur Concil. Toletan. 4. c. 75. & Tol. 10. c. 2. & Concil. Turon. 3. c. 1. & Aquisgr. Anno DCCCXXXVI. c. 12. & Gratian. in 22. q. 5. ubi eleganter effectus juramenti fidelitatis describuntur.

quid Galliam, quid Orbem universum dicturum esse, si, quæ nuper in Concilio Romano tot Patrum suffragiis sancita fuerant, subverti ab Anselmo viderent? Romam ergo à Rege, ab Archiepiscopo Legati ad Paschalem missi: Paschalis investituras omnino damnare: repetita iterum legatio, at æquè repetita repulsa. Sed cum legati à Rege missi corruptique muneribus dicerent, Paschalem investituris acquiescere, nec tamen voluisse id litteris commendare, ne gratia in exemplum transiret, id verò constanter pernegarent, quos Archiepiscopus miserat, idque allatis à Pontifice ad Anselmum litteris confirmarent, tertia ad Pontificem legatio instructa, sed à Pontifice responsum, non posse investituras à se permitteri, quas toties Prædecessores damnaverant; idque decreto firmavit, quod in Concilio Lugdunensi lectum acceptumque est. Quid Rex faceret toties repulsus? ipsum Anselmum, & Wilhelmum electum Exoviensem Episcopum mittit, qui Pontificem flectant. Tanta Wilhelmi perorantis eloquentia fuit, ut, cum dicendi finem fecisset, omnes admiratione suspensi hærent, obstinatòque silentio, quæ ab Anglo dicta fuerant, comprobarent. Additi Wilhelmo animi: *illud*, inquit, *scitote, prius Henrico Regi, & coronam, & caput, quam investituras adimi posse.* Hic Pontifex rupto silentio, vultuque in majestatem composito, *Et ego*, inquit, *ne quidem pro capitis mei redemptione patiar illum investituras habere.* Secuta omnium Purpuratorum, & Antistitum acclamatio Pontificem collaudantium. Anglus silentio, & pudore defixus. Henricus verò Rex Anselmum regno, & Archiepiscopatu abstinere jubet, sed paullo post revocatum, omni honore cultuque excipit; convenerat enim inter Pontificem Regemque, ut hic quidem homagia ab Episcopis reciperet, eosque, quod temporalia spectat, investiret; annuli tamen, pedique collatione abstineret: quod ubi Anselmo significatum, promptissimè acquievit; hinc pristina illi à Rege gratia. Sic Anselmi certamen habuit. Jam hic lectoris arbitrium esto, annon omnes ab Anselmo prudentiæ patet expletæ. Quod Legatos Romam miserit, quod distulerit, quod rogaverit, quod ipse in Italiam venerit, quod accepta semel à Pontifice indulgentiâ continuò acquieverit; hæc omnia reverentiæ in Regem suum data: quod verò tot à Gregorio, ab Urbano, à Paschali, à Romano, Lugdunensi, aliisque Conciliis decreta Regiæ voluntati, suisque commodis præhabuerit, id planè pastoralis constantiæ, ac li-

ac libertatis fuit ; plus enim Episcopus Pontifici ac Conciliis , quàm Regi suo debet ; cum & ipsi Reges Conciliis , ac Pontifici subdantur. Jubet Rex , Vetat Papa , cujus imperium præferas ? Regium ? sic omnino Maymburgo visum , sed aliter Anselmo ; sed quanto Anselmus melior majorque , tanto hujus quàm illius melior æquiorque sententia. Jam ad ultimum Regaliæ caput , quod in custodia , ac usufructu bonorum Episcopaliū Sede vacante consistit , calamus vertendus est.

Primis Ecclesiæ temporibus non alii Episcopis proventus erant , quàm fidelium oblationes , decimæque ; his sustentabantur. Constantinus lege lata (*quæ est prima C. de SS. Eccl.*) permisit fidelibus , ut bona ac latifundia , quæ vellent , Ecclesiis relinquerent ; hinc Ecclesiarum opes vehementer auctæ. Divi Augustinus , ut est in ipsius vita apud Possidium c. 22. & Chrysostomus *hom. 22. in Matth.* quo & curis rerum temporalium , & invidiâ ex opibus ortâ levarentur , latifundia , quæ Ecclesiis obvenerant , Laicis permittere conati sunt , solis oblationibus victuri , sed numquam persuaderi fidelibus hoc potuit. Præcipua Clodovæi , Pipini , Carolique M. liberalitas fuit , integras provincias , immo Regna Ecclesiis donantium. Nec causæ tam largæ profusionis aberant. Summis & ipsi beneficiis ab Ecclesia affecti erant. Huic Clodovæus Religionem , & cum Religione tot victorias & incrementa , Pipinus Regnum , Carolus Imperium debebant. Interebat quoque Episcopos potentiâ & opibus augeri , ii siquidem nec bellis gerendis , nec rebus novandis apti , minus Imperatoribus afferebant meritis , plus verò fidelitatis ; quam fuisse causam Carolo M. Episcopos ditandi norat Malmesburiens. *de gestis Reg. Angl. l. 5.* Notat etiam Baronius ad Annum MCLV. cum hoc ipso sæculo Canones pœnitentiales , expiandis in hac vita peccatis revocati essent , & tamen ob eorum acerbiteriam , peccandique frequentiam , quàm plures aut spem veniæ deponerent , aut pœnitendi conatum ; pœnarum redemptio induci capta est , ut quantum videlicet pauperibus , aut Ecclesiis donaretur , tantum pœnitentiis decederet ; hinc à divitibus profusæ donationes. Auctis ergo Ecclesiæ opibus , ne deessent , qui illas curarent , sacris Canonibus sancitum est , ut iis Oeconomi , qui ex Clero legi debebant , præficerentur. *Ita statutum in Concilio Chalcedonensi can. 26. Hispalensi secundo cap. 9. Toletano quarto cap. 47. Ni-*

ceno secundo c. 11. (a) Præcipuum verò Oeconomi officium erat, ut defuncto Episcopo, proventus Ecclesiæ curaret, custodirétque successori tradendos. Concil. Chalcedon. *can. 25.* & ibi Zonaras. Et cum Principes sæculares vacante Ecclesiâ facultates redditusque sibi vendicarent, severè id eis prohibitum in Conciliis *Ilerdensi c. 16.* *Chalcedonensi. c. 22.* *Claremontano, Lateran. &c. V. c. 22.* & *25. 16. q. 7.* & *Concilium Francofordiense Anno DCCXCIV. can. 41.* *Pontigon. Anno DCCCLXXVI. can. 14.* *Trosleianum Anno DCCCXXI. can. 14.* sed nullæ leges coërcendæ Principum cupiditati pares fuère, adeò ut nomine obtentúque custodiæ, omnia vacantis Ecclesiæ bona sibi Principes addicerent, nec solùm quæ titulo Regalium feudique Ecclesiæ obveniant, sed etiam decimas, supellectilem, ipsasque Beneficiorum Ecclesiasticorum collationes. Videtur aliquibus hæc consuetudo circa sæculum undecimum invaluisse, post Callisti II. cum Henrico Imperatore initam conventionem; enimverò nullam ejus mentionem Gregorius VII. Urbanus II. Paschalis II. & ipse Callistus fecère, facturi utique, si illam agnovissent, ut qui ob solam Investituræ solemnitate non dubitârunt tot Imperatoribus bellum indicere, seque, totâque Ecclesiam tot ærumnis, & persecutionibus involvere. Planè jam ab Anno MCLXI. sub Ludovico juniore, Philippo Augusto, Ludovico IX. Galliæ Regibus, hunc ipsam morem occupandi bona vacantis Ecclesiæ obtinuisse, demonstrant varia exempla, quæ Auctor libertatum Ecclesiæ Gallicanæ congeffit, *Tom. 2. tit. 5. tit. 16. tit. 4.* & della *Marca lib. 8. c. 22. n. 8.* Idem dicendum est, de Collatione Præbendarum, quæ nomine fructuum, pendente electione veniebant, quæque à summis Pontificibus Innocentio III. Anno MCCX. in causâ Thomæ Argentolii à Philippo Augusto nominati, Clemente IV. Anno MCLXVII. Gregorio X. Anno MCLXXI. aut approbatæ, aut saltem permissæ fuerunt, ut apud citatos Auctores videre est. Illud tamen negari haud potest, hanc ipsam vacantium bonorum occupationem prius saltem, quàm in legitimam consuetudinem transisset, gravissimis proborum censuris vapulasse: Patres Concilii Troslejani *peffimum abusum*; Raymundus Comes Barcinonensis in privilegio Anni MCCXXXVII. quod apud della Marca reperire est, *l. 8. Nefariam consuetudinem, detestabile, & alienam ab omni jure divino, humanoq;*; Emmanuel Comnenus in constitutione Anno MCL. *Abusum vergentem in*
Dei

(a) Vide etiam S. Gregorium l. 2. ep. 22.

Dei contemptum, legisque naturalis everſionem, indignum professione nominis Christiani; Fridericus II. Imperator in constitutione de Anno MCCXIII. (quam editâ Bullâ aureâ Anno MCCXIX. confirmavit) *pravum abusum à suis majoribus inductum*; Et idè iisdem constitutionibus ad Honorium III. Papam hunc abusum abrogat, abdicatque; Idem ab Ottone III. factum, qui ex Episcoporum ac Principum Germaniæ voto, hanc ipsam *pravam consuetudinem* (sic enim vocant) abolitam voluit, bonis morientium Episcoporum intactis, reservatisque Successori. Ita Principes Germaniæ Innocentio III. Anno MCC. significarunt. (a) Sed quidquid de hoc sit, hoc ipsum Regaliæ jus, quod solâ consuetudine, non lege nitebatur, (saltem si proventus feudales excipias) tandem in privilegium, verumque jus transit, quando Gregorius X. in Concilio Lugdunensi Anno MCCCLXXIV. Principibus concessit, ut ubi hætenus consuetudo obtinuerat, vacantium Ecclesiarum fructibus gaudere possent, excommunicatione percussis, qui hoc jus Regaliæ ad loca extenderent, ubi hætenus antiqua consuetudo non fuerat. Causæ ob quas Patribus visum, posse Principibus hoc jus permitti, variæ fuerunt; quòd jam passim, longæque consuetudine, ac infinitis penè exemplis hæc occupatio invaluisse, nec posset aboleri, nisi Principibus gravissimè offensis; necessitas ergo in privilegium transit; quòd negari haud posset, ingentia fuisse Principum in Ecclesiam merita; istis ergo aliqua merces debebatur, & tunc præsertim, cum instinctu Gregorii in sacrum bellum accingebantur, non tantum immensos sumptus, sed etiam sanguinem profusuri; præsertim verò, quòd dignitas Episcopalis, eum non jure sanguinis, aut hæreditatis, sed tantum electionis conferri posset, Episcopo extincto, feuda & Regalia devolvi ad Principem viderentur; donec alius in dignitatem succederet, & à Principe Regalium investituram per sceptrum acciperet; si enim, inquiebant, defuncto Antistite, feuda, latifundia, diuonesque ad Regem non redeunt, cur ergo electi Antistites à Rege investituram accipiunt? si enim non habet, dare non potest; aut si dat, ergo habet: quæ ratio in iis potissimum provinciis valebat, ubi *jus relictii* in feudis obtinuerat; mortuo siquidem vasallo, Dominus interim, donec hæres investiretur, proventus feudales, velut solatium levamenque translatis in alios patrimonii recipiebat: & cum hoc onere feuda in Ecclesias

transf-

(a) Vide Baron. ad Annum 996.

72 Prælua. §. I. Quid jus Regal. quæ illius origo, &c.

transisse videbantur; Ceterum si privilegium Concilii excludas, parum hæ rationes Principum causam promovebant. Feuda enim Ecclesiis, non Episcopis donata fuerant, & ideo Episcopis sublati, non ideo recidebant. Deinde vel in ipsis feudis, quæ Laicis conceduntur, quis nescit fructus, qui ante Investituram proveniunt, non Domino, sed vassallis & hæredibus deberi? & demus hæc omnia; quid de decimis, domestica suppellectile, bonis mobilibus, & beneficiorum collationibus dicemus, quæ nec feuda, nec Regalia erant, & tamen à Principibus æquè occupabantur? & ideo ipsi Principes Regesque, ut supra vidimus, non tanti has rationes, aut prætextus faciebant, ut hanc occupationem non inter abusus & corruptelas referrent, eamque abdicarent; Ergo si verum fateri volumus, vera & unica Regaliæ origo cupiditas fuit; tum consuetudo; ac tandem privilegium Concilii; hoc solum Principes absolvit. Reliqua, quæ de investituris & feudis dicebantur, colores tantum, qui numquam quærentibus desunt, non veritas erant; alioquin Patres Concilii Lugdunensis illimitatè hoc jus, & non tantum ubi consuetudinis erat, Principibus indulgissent. Quia verò Concilium nihil de collationibus beneficiorum, sed tantum de fructibus loquitur, noluit Bonifacius VIII. eo privilegio collationes contineri; sed à Philippo Pulchro Galliarum Rege, & Joanne Parisiensi, qui librum ea de re edidit, responsum; rationem Concilii Lugdunensis æquè ad collationes, ac fructuum receptionem spectare: æquè enim illos consuetudine, præscriptione, beneficiis Regum, ac concessione saltem tacitâ Pontificum niti. Quæ Patribus rationes fuere, vacantium Ecclesiarum fructus concedendi. Cæterum jus Regaliæ in Galliis extendi ad omnes provincias, (præsertim Burdigalensem, Narbonensem, Arelatensem, & Auscitanam) non posse, docet ex edictis Philippi Pulchri, Philippi Valesii, Ludovici XII. aliisque monumentis Petrus de Marca, Archiepiscopus Parisiens. l. 8. c. 24. n. 8. & apertè deduci videtur ex Concilio Lugdunensi, cujus fragmentum habes cap. 13. de elect. in 6.

Et hætenus de jure Regaliæ.